A. JURAS-LJUBIĆ

ZGODE I NEZGODE CIPLIĆA NJUŠKALIČA

10968

Arno Vičić

35

Za Uskrs 1945 god

Arni

ZGODE I NEZGODE CIPLIĆA NJUŠKALIĆA

ČUDNOVATI DOŽIVLJAJI JEDNE RIBICE U JADRANSKOM MORU

Napisala

ANTICA JURAS-LJUBIĆ

1935

TISAK ZAKLADE TISKARE NARODNIH NOVINA U ZAGREBU

Mojoj djeci i mojim učenicama

SRDELICA SREBRNICA.

Od svog djetinjstva živio je Ciplić u uvali Lučici. Bila je to lijepa uvala, dobro zaštićena od svih vjetrova. Dugi gat od bijeloga tesanoga kamena ograđivao je luku od ljute bure koja je znala da oštro zapuše i uzdigne valove. Valovi se tada visoko dizahu i bacahu bijelu pjenu sve preko ogradnog zida. Na kraju gata dizala se neka mala, visoka a uska kućica. To je bio svjetionik. Svakog dana u večer stari bi Marko upalio »feral«. Crveno svijetlo sjalo je cijelu noć i tako označivalo ulaz u luku.

U uvalu Lučicu utjecao je malen potok. Za Ciplića je to važno, jer on kao da ne voli osobito slanu morsku vodu, te se u ovoj, tek ponešto slanoj vodi, dobro snalazi i teško da bi ikad bio krenuo na put, da nije bilo čudnih zgoda i susretaja.

Mali je Ciplić bio dosada zadovoljan i bezbrižan. On je provodio miran život u svojoj uvali, daleko od širokoga mora. Vjetrovi i oluje rijetko bi kada jače uzburkali površinu njegove uvale, a kad bi se to desilo, skrio bi se mali Ciplić uz kamenje obraslo morskom travom i tu strpljivo čekao da oluja prođe. Oluja bi napokon prošla! Ribarske lađe, koje su se za oluje na valovima gore i dolje spuštale, opet bi nastavile svoje ljupko ljuljanje.

Obično mu je skrovište bilo iza velikog kamena koji je stajao tik do ušća potočića. Taj je kamen bio

sav obrastao morskim resinama. One su dobro štitile malog Ciplića.

Ali ne smijemo misliti da je Ciplić bio kakav plašljivac, koji se je samo skrivao po zakucima. On je, dapače, veselo plivao po cijeloj uvali, a i rado se praćkao na površini mora.

Mali je Ciplić bio veseo i živahan stvor.

Svojom glavicom prevrtao je mulj i pijesak te tražio sebi hranu. Pri tom su mu dobro pomagala njegova tanka pipala kojima bi opipavao sitnež. Otpale dijelove morskih resina pomiješane sa muljem jeo je slatko kao najfinije poslastice.

Ciplić je bio uvijek s malim zadovoljan.

Iako se hranio mršavom hranom, bio je on ipak čvrst i zdrav. U cijeloj uvali nije bilo ni ribe ni ikoje druge životinje koja bi se mogla s njim takmiti u okretnosti.

Sa svim životinjama u uvali mali je Ciplić živio u najljepšem miru i prijateljstvu, i svak ga je volio radi njegove vesele ćudi.

Uza svu svoju živahnost Ciplić je bio pametna i razborita ribica. Mudro je i oprezno znao izmaći svakoj pogibelji. Često su puta dječaci sa kraja bacali kamenje u more, ali on je svim hicima vješto izmicao.

Udicu je dobro poznavao. Oprezno bi opipao svaki komadić hrane prije no što bi zahvatio i tek onda bi zagrizao kad bi se uvjerio da se tu ne sakriva ona oštra kukasta igla.

Oprezan i pametan bio je naš Ciplić kao što su obično svi cipli koji odrastu u luci. I ljudi kažu o nekome tko je pametan i lukav: »Ej, lukav je on ko cipal iz luke«.

Ciplić u luci

Iako je mali Ciplić bio dobra i pametna ribica, ipak je imao jednu pogrešku (ako se to uopće može nazvati pogreškom). Bio je vrlo radoznao. Svojom malenom glavicom i osjetljivim usnicama prevrtao je i pretraživao svaku stvarcu koja bi mu došla na dohvat. Svakojake otpatke i predmete, koje bi djeca i odrasli bacali u more, radoznalo je pregledavao. Svugdje je zavirivao i za svaku je stvar htio znati šta je i odakle je.

Velika i debela jegulja, koja je stanovala kod ušća potočića, nazivala je Ciplića radi toga Njuškalićem i često ga je korila radi njegove živahnosti i radoznalosti.

Danas ju je opet mali Ciplić probudio i zato mu ona prigovori:

»Što ti uvijek, Njuškaliću moj, naokolo skačeš? Baš nemaš nikad mira!«

»Dobar dan, kumo Jego« — veselo će Ciplić — »pa zašto ne bih skakao i veselio se? Hvala Bogu, eto, zdrav sam i veseo ko riba u vodi, a mislim da time nikome zla ne činim.«

»O, ne, sinko, dobra si ti ribica, ali ipak mogao bi se jedanput malo smiriti. Eto, tvojim si me praćkanjem probudio, a baš sam slatko spavala.

»Što ćete, kumo Jego, više spavati? Evo sad će zasjati sunce.«

»Briga mene za sunce, meni ga ne treba.«

»Ali zašto vi, kumo Jego, nikad ne izlazite da se prošećete po suncu?«

»Ne marim ja za sunce, Njuškaliću moj, ja samo po noći izlazim iz ovog zakutka.«

»Čujte, kumo Jego, je li istina da vi izlazite po noći iz potoka i da plazite po zemlji?«

»He, he, he, tko ti je to rekao?«

»Čuo sam kako se je ovdje stari Marko tužio susjedu da ste mu jedne noći pojeli sav grašak u vrtu.«

»He, he. To su ti, moj dragoviću, priče. Što će meni grašak? Pa gdje bih ja po zemlji plazila? Nijesam ja nikakova zmija, iako sam na nju nalik« — reče jegulja i protegnu svoje dugačko i oblo tijelo.

Uistinu je bila nalik na zmiju. Koža je u nje bila glatka, jer su joj ljuske tako sitne i udubene da se nijesu ni opažale.

Kad bi uspravila glavu, mogla su se razabrati malena usta u kojima su se bijelili sitni zubi. Malene oči bile su skoro kožom pokrivene. Iza očiju, na vratu, stršile su u vis dvije peraje, koje su se nalazile odmah iza polumjesečastih skržnih otvora.

— »Eto, sada znaš« — nastavi jegulja »što je na stvari. Hajde lijepo malo podalje da se igraš i skačeš, a pusti mene na miru da spavam.«

»Dobro, kumo Jego, neću da vam smetam. Želio sam samo doznati da li je istina to što o vama ljudi pričaju.«

»Nije, sinko, nije. Ne idem ja daleko od svog zakutka; meni je u ovom potoku dobro, hrane imam dosta, pak što ću da se mičem odavle?«

»Imate pravo, kumo, tako i ja mislim, a opet bih želio znati kako je vani, tamo u velikom moru.«

»Ej, moj sinko, što i misliš na to! Ovdje ti je dobro, miran si i zadovoljan, pak što ćeš više? Zbogom, Njuškalo moj« reče jegulja i zavuče se u mulj da dalje spava.

Ciplić je još malo ostao tu lagano mičući perajama, pak se najednom naglo okrene te izviri glavicom nad površinu mora.

U taj je čas izlazilo sunce. Prve su sunčane zrake obasjale more, koje se iskrilo i sjajilo kao zrcalo. Mali je Ciplić bio ushićen. Veselo poskoči u vis i premetne se. Sjajne kapljice zaiskriše nad njegovom glavicom, a kad opet zagnjuri, zlatni se kolutovi polagano njišući raširiše površinom prelijevajući se u stotinu boja.

Veseo je bio Ciplić što je osvanuo vedar dan i zato je brzo udarao svojim perajama. Najednom osjeti kako valovi pravilno slijede jedan za drugim. Valovi su dolazili sa one strane uvale koja je bila okrenuta prema velikom moru.

»Nešto se iz velikog mora približuje obali« — pomisli Ciplić i zaustavi se. Micao je samo svojim prsnim i trbušnim perajama. Uz to je pomno pratio njihaje mora koji su dolazili do osjetljivih ljusaka na bočnoj mu pruzi. S ovim ljuskama osjećao je Ciplić svako pa i najmanje kretanje mora. Svakako valovi pravilno udaraju: tam, tam, tam.

»Ha«, — dosjeti se Ciplić i u isti čas ugleda tamno plosnato drvo kako zaronjuje u more i opet se uzdiže.

Velika ribarska lađa polagano se približavala obali. Šest velikih vesala složno je udaralo i jakim zamasima pomicalo lađu naprijed.

Mali je Ciplić vješto izmaknuo jednom veslu koje umalo da ga nije udarilo po glavi, i otplivao malo podalje odakle je mogao nesmetano gledati lađu i ljude. Lađa je bila velika i crno obojena. U njoj je bilo nekoliko ribara koji su sada uz kraj polaganije vozili.

»Šija — zapovjedi jedan ribar, i vesla zagrabiše unatrag. Uslijed tog zamaha lađa stane, a mali neki ribar, koji je stajao na pramcu, hitro skoči na kraj i užetom priveza lađu o veliki željezni obruč koji je bio pričvršćen na kamenitoj obali.

Ostali ribari podigoše velika vesla i lagano ih položiše duž lađe i, dodavajući ruku malome na kraju, približiše lađu posve uz obalu.

Mali je Ciplić već više puta promatrao kako ljudi dolaze i odlaze sa lađama, ali danas je baš nekako znatiželjno gledao što ljudi rade, kao da je očekivao da će doživjeti nešto nova.

Dobro je vidio kako su se ribari jedan za drugim iskrcali i kako se oko njih sakupilo više ljudi, žena i djece s kojima su oni izmjenjivali pozdrave. Ciplić se dobro sjeća da je još jučer poslije podne bila na kraj privezana ova ista lađa. On nije vidio kad je otplovila. Mora, dakle, da je otišla u večer, kad je on spavao, i već se je vratila

Ribari su dotle počeli iznašati iz lađe plitke drvene sandučiće, koji su sigurno bili teški, jer su ih jedva nosili.

Dok se je Ciplić oprezno približavao lađi da bolje vidi, opazi kako je iz lađe nešto palo u more i pri tome zatreperilo na suncu srebrnastim sjajem.

Ciplić zavesla jače svojom repnom perajom i približi se lađi. Kad gle iznenađenja! Neka malena nepoznata ribica plivala mu ususret. Bila je vitka i spljoštena tijela, a pokrivena srebrnastim ljuskama, koje su se na leđnoj strani prelijevale u modro-zelenoj a s trbušne u srebrnastoj boji. Šiljasta usta bila su poluotvorena. Vidjelo se da je vrlo umorna i slaba.

Ciplić joj spremno ponudi svoju pomoć i pozove je da dođe do njegovog zakutka iza velikog kamena, gdje će naći sigurno zaklonište.

»Vrlo si slaba i slomljena, — reče joj — »dođi sa mnom u moj dom, tu ćeš se oporaviti«. I Ciplić s nepoznatom ribom otpliva prema ušću potočića.

Nepoznata riba bila je dotle već stekla snage i vidno se oporavljala, tako da se Ciplić, koji je gorio od radoznalosti, usudi upitati:

»Mogu li doznati tko si ti i odakle dolaziš?«

»Ime mi je Srdela Srebrnica« — odgovori neznanka. — »Odakle dolazim? Ah, nemoj ni pitati! Tamo, iz daleka i duboka mora putovala sam sa svojim drugaricama k obali.«

»Iz daleka i duboka mora! A je li tamo lijepo?«

»Lijepo? Divno je tamo. Prostrana pučina i sloboda! Što? Ti nijesi bio tamo?«

»Ne, otkad se sjećam živim u ovoj luci.«

»Ovdje? U ovoj plićini! Ni jedan dan ne bih ostala!«

»Ali kako si dospjela amo?« upita Ciplić.

»Što ćeš da ti pričam tugu i nevolju! Bilo nas je veliko jato. Brzo smo plivale širokim morem i veselile se životu u slobodnoj pučini. Najviše smo se veselile kad bi po noći zasjala mjesečina. Krasno je sjajila površina mora. Divota, velim ti! Ispod tebe tamne dubine, a ozgo se iskri i sjaji srebro i zlato. Više smo se dana tako veselile. Jedne noći uzalud čekasmo sjajnu mjesečinu. Gusta tama odasvuda i u moru i nad morem. Najednom se neka naša drugarica uzbuni i počne žurno plivati prema kraju. Mi se druge obazresmo i u daljini ugledasmo neko maleno

treptajuće svijetlo. Poletjesmo prema svjetlosti koja je bivala sve jača i jača, što smo joj bliže dolazile. Od veselja da smo napokon ugledale svijetlo prebacivale smo se jedna preko druge samo da dođemo što bliže izvoru svjetlosti. Nijesmo jadne ni slutile što nas čeka!

Plivajući tako bezglavo naprijed najednom osjetismo kako se jedna uz drugu sve više stiskamo. Jao! Čvrste i napete niti opkoliše nas. Uzalud gužva i provlačenje. Nije nam bilo spasa. Izmorena od straha i uzbuđenja osjetih da mi nestaje daha. Izvukoše nas iz mora! Moje su škrge uzalud tražile malo mora. Osjetih da me ostavljaju sile i padoh u nesvijest. Što je dalje bilo, ne znam. Dođoh svijesti tek kad se nađoh ovdje. Dalje i sam znaš kako mi je bilo.«

»Vidio sam kako si pala iz lađe u more.«

»Lađa? To je zar ona neman koja nas je progutala?« — upita Srdelica.

»Ne, to nije neman, to je splav od drva, koja pliva po moru. Eno, vidiš je tamo. Sprijeda joj je fenjer, u kojem se zapali svijetlo. To vas je svijetlo zavelo i dovelo u mrežu.«

»To je dakle bilo?« — zamišljeno je klimala glavom Srdelica i promatrala lađu koja je sada bila privezana uz obalu i lagano se njihala.

»Ti si se po svoj prilici bila zaplela među niti mreže, koja je visjela s lađe i dopirala do mora. Inače ne znam kako da protumačim tvoj čudni dolazak i to što si još živa. Tko od nas riba jednom zapane u mrežu, teško da više okusi more.«

»Biće da je tako bilo«, — reče Srdela — »ja se više ničega ne sjećam. Ali samo da što brže odem odavde.

»Molim te pokaži mi kako ću doći do širokoga mora.«

Ciplić je još želio da razgovara s novom poznankom, ali se ipak odmah odazove njenom pozivu i otpliva prema izlazu luke.

Kad su stigli do čvrstog kamenog nasipa, o koji su udarali valovi, Ciplić se zaustavi i rekne:

»Evo nas. Odavle ćeš lako doći do otvorenog mora, a dalje ti znaš bolje od mene. Zbogom, i putuj sretno, Srdelice!«

»Hvala ti na usluzi! Hajde i ti sa mnom! Vidjećeš divote mora.«

»Odrastao sam u ovoj uvali. Malen sam i ne usuđujem se zaploviti u nepoznate dubine. iako bih želio vidjeti i upoznati to široko more. Ne, ja ostajem ovdje. Zbogom!«

»Zbogom« — odvrati Srdela Srebrnica i hitro otpliva prema otvorenom moru. Još jednom zasjaše njene srebrnaste ljuske, i ona se izgubi u tamnomodroj dubini.

Polagano plivajući vraćao se mali Ciplić u svoju uvalu.

U OPASNOSTI.

Nemirno i radoznalo srdašće Ciplićevo nikako se nije moglo smiriti poslije susretaja sa Srdelicom Srebrnicom. On se je i sam čudio svojoj velikoj želji da upozna strane krajeve. Rod cipala, naime, nerado ostavlja plitke morske predjele.

Uvijek je žalio što nije pošao sa Srdelicom Srebrnicom. Tko zna što sve ne bi bio dosad vidio i proživio!

Ali što će? Sve mu se čini da će uvijek ostati ovdje u ovoj uvali. Pak što zato? Zar nije i ovdje lijepo? Pogotovu sada ljeti! Sada ima u izoblju hrane od ostataka koji lako trunu.

Na obali dnevno promatra ljude koji se uvijek nekud žure. Nose, steru, krpaju svoje velike mreže. Vidi bosonogu djecu kako trče uokolo. Najviše pak voli zalaziti u obližnju uvalicu, kojoj je dno prekrito sitnim žutim pijeskom. Tu se djeca kupaju. Kako li je veselo gledati ih gdje skaču, rone i polijevaju se morem. Kao da su i ova djeca kakove velike morske ribe!

Sve to silno veseli Ciplića i zato se on često sakriva iza sika i promatra igru i veselje bezbrižne djece.

Dok se je mali Ciplić jednog dana zagledao u djecu, opazi ga neki crnokosi dječak i poviče: »Ha, evo cipla.« I prije no što se je okretni Ciplić snašao već ga je mali dječak čvrsto prihvatio.

»Ulovio sam ga rukom, rukom« — kliktao dječak od veselja i pokazivao ga drugim dječacima, koji su se skupili oko njega, čudeći se vještini svog druga.

Jadni se je Ciplić praćkao i prevrtao, ali uzalud! Dječak ga je čvrsto držao.

»Pusti ga, što će ti ta mala ribica?« — reče neki dječak velikih plavih očiju. — »Pusti ga, nek živi. Pusti ga u more, vidjećeš kako će veselo otplivati.«

»Da ga pustim? A zašto?« — usprotivi se crnokosi dječak.

»Daću ti za njega svoju crvenu olovku, samo ga pusti.«

»Dobro, evo ti cipal« — i preda Ciplića plavom dječaku.

»Sad ćemo ga pustiti nek pliva« — reče plavokosi dječak.

Sva se nato djeca skupiše okolo njega. Sve se glavice crne, smeđe i plave sagnuše nad more.

»Evo, sad putuj« — reče dječak i pusti Ciplića u more.

Čitavo tijelo zatrepta Cipliću od veselja kad osjeti opet morsku vodu. Okretne i pružive peraje hitro zaveslaše i u tili čas iščeznu pred očima malih dječaka.

Ciplić nije sam sebi vjerovao da se je spasio. Bio je skoro siguran da mu je došao zadnji čas.

Još je uvijek osjećao pritisak dječakovih prstiju i tek se je umirio, kad je došao do svog zakutka kod ušća potočića. Stao je i odmarao se. Znao je da je tu siguran iza velikog kamena obraslog resinama.

Eto, skoro da nije nastradao sasvim u blizini svog doma. Čemu bi se onda plašio putovanja u daleki svijet? Kad se je danas onako čudom spasio, pratiće ga valjda i dalje ruka Providnosti. Neće putovati predaleko, držaće se obale, i uz nju će plivati.

Ipak se Ciplić nije mogao konačno odlučiti za putovanje. Počekaće još neko vrijeme. Da se posavjetuje s kime? A s kim? Zar sa kumom Jegom, koja skoro ni ne izlazi u more.

Oh, ona će ga sigurno odvraćati od putovanja. Eno, baš proviruje iz svog zakutka.

»Ej, kumo Jego! — Ciplić će.

»Što je, ti praćkaliću, što hoćeš?«

»Hoću da se s vama porazgovorim, da vas nešto pitam.«

»Uvijek nešto imaš pitati, uvijek hoćeš nešto doznati. Nu, što je dakle?«

»Što vi mislite, kumo Jego, bi li ovakova mala riba kao što sam ja mogla otplivati u široko more?«

»Zašto ne. Dobro plivaš i jak si, ali zašto bi otišao odavle?«

»Znate, kumo Jego, željan sam da vidim nove krajeve mora, da doznam tko sve tamo živi i kako živi. Ovu uvalu poznam do zadnjeg kamička, do najmanje ribice i račića. A toliko bih želio da vidim velike dubine mora, prostrane livade morske i svijetlu površinu širokoga mora.

»Da, lijepo je to sve, ali u dubinama morskim prijete mnoge pogibelji tako malenoj ribici, kao što si ti.«

»Pogibelji i nezgode mogu me zateći i u ovoj uvali.«

»Da, i to je moguće, ali ipak tu poznaješ svakoga. Znaš tko ti je prijatelj a tko neprijatelj. A vani u velikom svijetu . . .«

»Nemoj me plašiti, kumo Jego, osjećam da ću sretno proći sve pogibelji i opet se vratiti amo. A dotle ću upoznati neviđeni svijet i život dalekoga mora.«

»Pa hajde kad si tako čvrsto zapeo. Ja ti želim da se sretno povratiš u svoj rodni kraj. Zaželjećeš ga, vidjećeš.«

»Sigurno, kumo Jego, znam ja što veli poslovica: Svakud je lijepo poći, ali je najlješe doma doći.«

»Tako je, sinko. Hajde onda na put, pak kad se vratiš, pričaćeš mi što si sve tamo vidio.«

»Znate što, kumo Jego, hajte i vi sa mnom.«

»Bog s tobom, sinko, ne mičem se ja odavde. Doduše, sjećam se, dok sam bila još malena, živjela je

ovdje u potoku jedna starija jegulja, koja je jednog dana otplovila u široko more. I ona mi je prije odlaska rekla: »Pazi, drugo, i tvoj će čas doći, i ti ćeš jednom ostaviti svoj dom. Ali, eto, do današnjeg dana nijesam se makla odavle, a mislim da i neću.«

»Onda ostajte mi zdravo i mislite koji put na vašeg Njuškalića.«

»Zbogom, Cipliću, i bilo ti sretno!« — reče jegulja i zabode se u mulj da dalje spava.

Kad se je tako oprostio s kumom Jegom, pođe Ciplić da pozdravi i ostale poznanike u uvali.

Najprije pozdravi kratkorepca raka Kosmelja koji je stanovao u jednoj pukotini između kamenja. Rak Kosmelj bio je dobar prijatelj Ciplićev, koji mu je jednom u nevolji priskočio u pomoć. Jednom je Kosmelja ulovio neki dječak, a Ciplić videći raka u pogibelji, naglo poskoči iz mora. Dječak se lecnu i ispusti raka iz ruke. Doduše tom je zgodom rak odbacio od straha jedna kliješta, ali je barem spasio glavu. Kosmelj se poslije te nezgode većim dijelom sakriva među kamenjem i ne izlazi rado iz svoje pukotine. Drži se uvijek ozbiljno kao kakav stari invalid.

Kosmelj srdačno dočeka Ciplića, koji mu veselo počne pripovijedati o svom putovanju. Čudom se čudio stari rak. Nikad njemu nije palo na um da putuje u daleki svijet. On ima i hitre noge i čvrst oklop, pak se ipak ne bi lako udaljio od svog skrovišta. Ali kad već Ciplić hoće da ide, nek ide. Na povratku će mu ispričati što je sve vidio tamo u dalekom moru.

Još je Ciplić potražio po luci svoje drugove u igri male špariće, babice i glavoče. Sve ih je po redu pozdravio i sa svima se srdačno oprostio.

Žalili su oni što Ciplić odlazi, ali opet, nadali su se njegovom skorom povratku, i zato su ga veselo pozdravljali i željeli mu svaku sreću na putu.

Ciplić je zatim obredao sve stanovnike uvale. Pozdravio je i male pužiće ogrce, koji se sa svojim zelenkastim kućicama jedva pomiču po kamenju, a nije zaboravio ni smeđu vlasulju, koja čvrsto sjedi

Ciplić i jegulja

usađena kao kakova bilina u morsko dno. Ona je doduše vrlo neprijazna prema svakome i ne smije joj se ni blizu doći, jer odmah opeče svojim oštrim žarnjacima. Ciplić je ipak uljudno pozdravi, jer je smatrao svojom dužnošću, da se sa svakim u uvali lijepo oprosti. Smeđa je vlasulja šutjela i samo treptala svojim tankim tracima.

Kad se Ciplić lijepo oprostio sa svim stanovnicima uvale, počne se spremati na put. Nije zapravo on

trebao spremati kakove prtljage. Sve što je sobom nosio, bilo je na njemu. A ni hrane nije trebao da nosi sobom, jer je on s malim zadovoljan. Kakove uginule biljke ili crviće lako će naći i na putovanju.

Tako se naš Ciplić jednog ranog jutra nađe izvan kamenog nasipa koji je štitio luku, i pogledavši još jednom prema rodnoj uvali, zapliva put širokoga mora.

PODMUKLA HOBOTNICA I NAPRŽICA JASTOG.

Na početku svog putovanja Ciplić se najviše držao obale. Nije se usuđivao zaplivati dalje. Plivajući uz obalu prolazio je uz mnoge uvale i rtove. Pod sobom je vidio morsko dno koje je dobro razabirao, jer je tu more bilo dosta plitko.

Na mjestima gdje je dno bilo pokrito žutim pijeskom, Ciplić je radoznalo posmatrao petokrake morske zvijezde koje su lagano puzale po žutom dnu. Uz zvijezde pružali su se na pijesku tromi trpovi. Tu i tamo opazio bi Ciplić kakovu rupicu u pijesku. On je znao da su to pukotine kroz koje dolazi čista voda školjkama zadubenim u pijesku. Katkad je nad svijetlim dnom preletjelo jato malih ribica.

Nije uvijek Ciplić promatrao pod sobom svijetlo morsko dno. Često puta nailazio je na dno pokriveno hridinama i sikama koje su bile gotovo sasvim obrasle gustim resinama, među kojima su se sigurno skrivale mnoge morske životinje, ali ih Ciplić nije mogao lako opaziti. Ipak je gdjegdje na sivim hridi-

nama vidio bodljikave ježince koji su se polagano pokretali pomičući pritom i svoje oštre bodljike. Mnogi od njih imali su na leđima mnoštvo krhotina školjaka. Koji put je i koja veća riba okretno šmugnula ispod resina.

Plivajući tako sve dalje prošao je Ciplić nekoliko uvala i već je osjećao umor. Zato je odlučio sklonuti se u prvu uvalu do koje dođe i malo se u njoj odmoriti.

Iza prvog rta zakrene Ciplić u uvalu.

Bila je to nevelika uvala vrlo strmih i klisurastih pristranaka. Među klisurama bilo je udubina gdje je Ciplić mislio naći zgodno odmaralište.

Dno je bilo pokriveno krupnim šljunkom, a tik uz stranu uvale stajao je ogroman kamen. Ciplić se približi kamenu koji je stršio sa dna, a bio je sav izduben rupicama. U tim rupicama ugleda Ciplić smeđe dugoljaste školjke koje su bile skoro sasvim u kamenu.

»Čudne školjke!« pomisli Ciplić. »Kako su samo mogle svojim glatkim ljušturama izdupsti ovako tvrdi kamen?«

Baš u času kad je Ciplić htio prići bliže kamenu, neka ga mala riba, bio je to šaroliki knez, naglo opomenu:

»Čuvaj se. Ne idi dalje.«

»Zašto?« — obazre se Ciplić.

»Gledaj tamo dolje« — opet će šarena riba.

Ciplić pogleda prema dnu i u prvi mah ne razabiraše ništa. Vidio je samo sivo i bijelo kamenje, gdjegdje pokriveno resinama. Tek kad bolje pogleda, vidje između kamenja neko veliko tijelo. Vrećasti trup mlohavo je počivao. Sa njega se je spuštalo

osam dugačkih gipkih krakova. Krakovi su prema kraju postajali sve tanji i tanji, a na njima su se nizali u dva reda neki okrugli prsteni. Ova čudna životinja posve se je gubila u svojoj okolini. Bila je naime sive boje, a tu i tamo pojavljivale su se smeđe pjege. Ta je životinja ležala na kamenju tromo i bespomoćno, da se je mali Ciplić začudio što ga je ova ribica tako nemirno upozorila na nju, kao da bi mu odatle mogla prijetiti kakova opasnost.

»Ali čega da se bojim? Dok se ova troma i mlohava životinja pomakne sa svog mjesta, ja sam već daleko.«

»Što zar ti ne znaš hobotnicu? To ti je ona!«

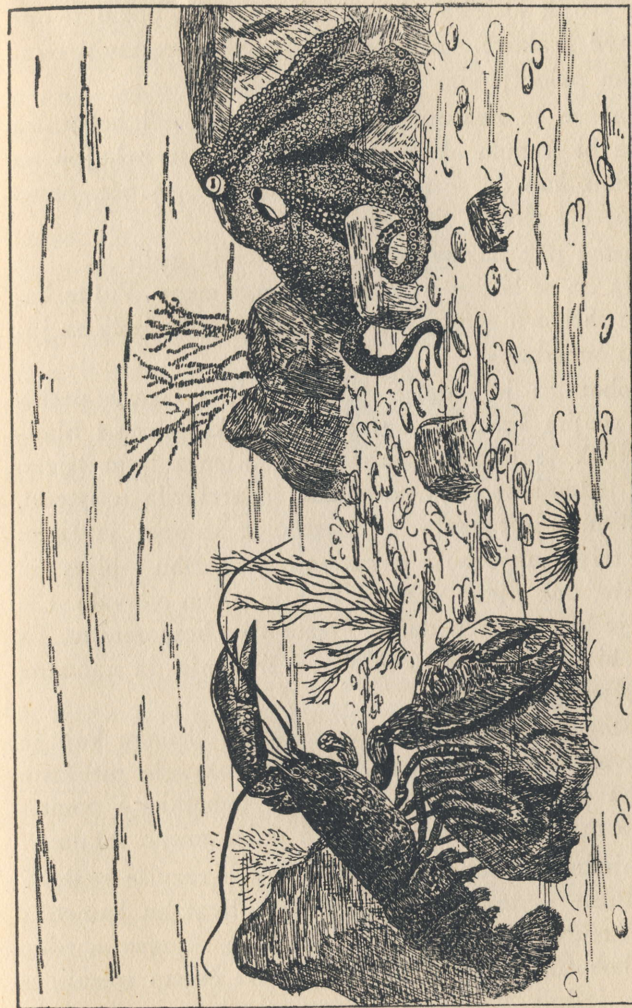
»Hobotnica?« — začudi se Ciplić. — »Zar je to hobotnica, strah i trepet svih rakova i riba?«

»Da, ona je tu, u svom gnijezdu. Regbi da počiva, da ne mari za cijeli svijet, ali zapravo ona samo vreba kad će da se na nekoga baci.«

Ciplić opazi sada kako na okrugljoj glavi hobotnice zasjaše dva velika izbuljena oka, koja su oštro promatrala oko sebe. Čitava pojava te životinje pokazivala je neki nehaj i nemoć, samo su velike oči odavale grabljivu i podmuklu ćud. Te su velike oči uporno gledale prema jednoj strani uvale.

Ciplić pogleda tamo i opazi kako iza jednog kamena izviruju dugačka ticala pak velika kliješta, zatim glava sraštena s leđima i naposljetku čitavo oklopljeno tijelo golema jastoga. On je dostojanstveno izlazio kao kakav oklopljeni vitez, pun pouzdanja u sebe i svoju snagu.

»Ja da se bojim one muzgavice?« — govorio je jastog. — »Tko to može reći? Nek mi samo dođe da

Hobotnica i jastog

se ogleda sa mnom u junačkom megdanu! Što meni može onaj mekušac, onaj glavonožac? Jednim stiskom svojih kliješta zdrobiću joj glavu i pokidati one sluzave krakove. Gdje se ona može suprostaviti ovakovom oklopljenom junaku?«

Na sve te hvalisave i uvrjedljive riječi hobotnica ni da bi trenula okom. Ležala je i dalje nehajno na kamenu, kao da se to nje ni najmanje ne tiče. Samo su joj oči zlobno sijevale.

Jastog pak nastavljaše i dalje da je grdi:

»Ja da se bojim nje? Boji se ona mene. Vidite kako se skriva u svojoj rupi i ne usuđuje se izići na junački megdan.«

Hobotnica je i dalje mirno ležala i lagano prebirala svojim kracima. Ležala je na oko mirna i hladna. Ipak je Ciplić opazio kako mijenja boju tijela. Siva jednolična boja postepeno je prelazila u smeđu, mjestimice iščezavala, a mjestimice se opet javljala. Ovo mijenjanje boje pokazivalo je srdžbu i bijes životinje, dok njeno držanje to nije ničim odavalo. Ciplić je bio uvjeren da je njezin bijes bespomoćan. Ta gdje bi se usudila ova mlohava životinja da napadne oklopljenog jastoga!

Jastog je međutim stupao okolo po šljunku koji je pokrivao dno male uvale. Njegove okrugle mrežaste oči na dršcima gledale su prema hobotnici i pomno pratile njene pokrete. Ona je i dalje mirno ležala.

Najednom, munjevitom se brzinom razviše krakovi hobotnice, prstenovi se naizmjence hvatahu kamenja i za čas-dva jastog je bio poklopljen vijugavim tijelom hobotnice. Njeni su ga krakovi čvrsto stezali, a on se, jadnik, velikim naporom odupirao strahovitom

zagrljaju. Gipki krakovi hobotnice i člankovite noge jastoga savijale su se u grčevitu klupku. Jastogu je ipak uspjelo da svojim lijevim kliještima zahvati jedan krak hobotnice. Taj je krak bio čvrsto stegnut strašnim oružjem. Ciplić je mislio da će se onaj čas odcijepiti od tijela.

Hobotnica, sva smeđa od boli i bijesa, još je čvršće stiskala jastoga, ali i on se je odvažno odupirao. Čudno klupko valjalo se je po šljunku takovom žestinom da je kamenje vrcalo na sve strane. Napokon je poslije duge borbe jastog bio prisiljen da odbaci svoje ubojito oružje. Jedna kliješta otkinuše se od noge, i jastog ostane bez najjačeg svog oružja. Druga su kliješta još čvrsto držala krak hobotnice. Napokon i ta popustiše, i hobotnica se oslobodi strašnog pritiska. Olakšano pokrene ona rastezljivi krak, a taj čas upotrebi jastog; hitro se izvine iz njezinih krakova te pobjegne prema rupi, gdje se sakrije.

Hobotnica je još časak stala na razboju kao u dvoumici. Napokon se laganim pokretima dovuče do svojeg gnijezda i opet sjedne na kamen.

Do par časaka ležala je mirno i prebirala kracima, kao da se nije ništa dogodilo. Samo su joj oči i dalje zlobno i podmuklo sjale.

Mali je Ciplić zadovoljno odahnuo kad je vidio da je borba dovršena. Doduše jastog je izgubio svoja kliješta, ali Ciplić je znao da mu mogu izrasti nova, a opet i nije mnogo žalio hvalisavoga i preuzetnog junaka. Samo je sa zebnjom u srcu promatrao sivu hobotnicu, koja je ležala nehajno na svom kamenitom gnijezdu mirno i skoro nepomično, svijesna svoje moći i snage.

Šarena se ribica i Ciplić pogledaše. U očima se obojice odražavao strah. Što bi oni da ova žilava hobotnica sada zapliva prema njima?

Opet pogledaše prema dnu. Ne, ona je mirno ležala kao da ne haje za cijeli svijet.

Ciplić se na to malo primiri te će tiho šarenoj ribici:

»Ja sam tražio mjesto za počinak, ali se sad bojim ovdje ostati.

»Čekaj, ja poznajem ovu uvalu bolje nego ti, ja ću te odvesti do sigurnog skrovišta!«

I šarena ribica povede Ciplića prema izlazu uvale. Kad su stigli do jednog sivog kamena, šarena se riba zaustavi i reče Ciplića:

»Ovdje ćemo ostati. I onako ne možeš dalje. Već se je sasvim spustio mrak.

Uistinu, već se je jedva razabirao kamen u tmini. Naokolo se more sve više tamnilo. Spuštala se noć.

Prva noć daleko od rodnog doma! Ciplić sav protrnu. Zar će tu prospavati prvu noć svog putovanja? U ovoj nepoznatoj uvali i skoro na dohvat strašne hobotnice! Oh, da mu se je vratiti natrag u rodnu uvalu. Da mu se je naći tamo kod svog kamena na ušću potoka koji po noći tako tiho šumi i svojim žuborom uspavljuje!

Da nije noć tako tamna, i da on nije tako umoran, sigurno bi se vratio natrag ,ali, na žalost, ne može. Peraje su mu već klonule od umora. Zavuče se među guste resine, gdje je već spavala šarena riba, i naskoro ga svlada san.

Ali kakav san! Vidi, eno dolazi k njemu neko veliko sivo tijelo. Golemi krakovi produljuju se sve

više i više. Sad ih nema samo osam već deset, dvadeset. Bezbroj krakova savija se i mota, te dolaze sve bliže Cipliću.

On se prene. Ničega više nema. Uokolo je samo crna tama. Sve je tiho i mirno. Tek se gore, na površini, more lagano talasa. Valovi tiho sklize i nečujno dodiruju kamenitu obalu.

Mali se Ciplić smiri i opet usne.

Opet nemiran san! Opet vidi bezbrojne krakove kako se zmijoliko savijaju. Ali to nije više hobotnica. To je smeđa vlasulja. Svija i previja svoje tanašne trakove i sve ko da klima: »Nije za te, Cipliću, to putovanje, vrati se natrag.« Dok ona tako klima, izroni odnekuda golemi jastog.

Sa kliještima stisne vlasulju u korijenu i izvuče u vis. Pobjedonosno je stupao jastog sa vlasuljom u kliještima, a ona se je jadna grčevito svijala i vikala: »Cipliću, Cipliću, spasi me.«

Sav uzbuđen probudi se Ciplić. Nema više ni jastoga ni vlasulje. Još je sve naokolo tama. Oh, kad će osvanuti dan? Kako je duga i tamna ova noć!

Napokon, poslije dugog prevrtanja, Ciplić čvrsto usne.

Probudio se je tek kad ga je šarena ribica pozvala: »Ustaj, već je dan.«

»Gdje sam?« — Bila je prva misao malog Ciplića kad se je probudio i vidio oko sebe nepoznati kraj. Da, sad se sjeti da je na putovanju. Sjeti se borbe hobotnice i jastoga. Oh, najradije bi se vratio kući! Ali kako da se vrati tako brzo? Što će reći njegovi mali drugovi? Što kuma Jega? Stari će se Kosmej, sigurno, ispod brka nasmiješiti i reći: »Nu, Cipliću,

vratili smo se, eh? E, dobar je i strah, komu ga je Bog dao!«

I mali se Ciplić zastidio pri samoj pomisli na takav povratak. On je uvijek bio odvažna riba, pak će i sada biti takav. Putovaće dalje, pa što Bog da i sreća junačka! — odluči konačno Ciplić. Prije polaska zahvali Ciplić šarenom knezu i hitro zavesla svojim perajama prema otvorenu moru.

Nije se pokajao što je odlučio putovati dalje. Jutro je bilo divno. Svježa morska voda ugodno mu je draškala ljuske. More je bilo sasvim tiho. Kako je Ciplić plivao tik uz površinu i katkada izvirivao iz mora, vidio je pred sobom modru plohu kako se tamo daleko spaja sa nekim visokim planinama koje je obasjavalo sunce sa istoka.

PLEMENITA PERISKA I NJEZIN VRATAR.

Pjeskovito dno, nevelike dubine, pokrivali su buseni neke morske biljke, koju Ciplić nije poznavao. Dugački vrpcasti listovi gipko su se svijali. Bila je to morska trava, jedna od rijetkih bilina koje cvjetaju dolje na morskom dnu.

Plivajući oko busenja i razmatrajući lijepu biljku, približi se pjeskovitom dnu, kad ga — nešto čvrsto uštipnu za repnu peraju. Trzao je i pokretao repom, ali nikako da se izvuče.

»Gdje sam se zadio?« pomisli Ciplić, okrenu glavicu i pogleda na rep. Što se dogodilo?

Ciplićev rep bio je stisnut među ljušturama neke školjke.

Uza svu svoju nezgodu Ciplić ju je radoznalo promatrao. Bila je to velika školjka, tri do četiri puta veća od Ciplića. Prednji dio ljušture, kojima je držala Ciplića, bio je raširen poput lepeze, a prama dnu se je sve više sužavao. Površina školjke bila je neravna i hrapava.

Uzalud se je Ciplić mučio da oslobodi rep, jer nikako nije mogao!

Što ne može silom, možda će postići milom, pomisli Ciplić i smiri se malko, te počeka tako par časaka.

Uistinu malo zatim osjeti kako se ljušture otvaraju, a njegov se rep oslobađa pritiska.

Oprezno i polagano povuče rep i . . . bio je slobodan.

»Napokon ipak« — pomisli Ciplić — »što bih ja bez repne peraje, kako bih dalje plivao?«

Mogao bi tko pomisliti da će Ciplić čim prije pobjeći iz tog mjesta gdje ga je zadesila nezgoda. Ali nemojmo zaboraviti da je Ciplić bio vrlo radoznao.

On se, stoga, samo malo odmakne od školjke i pažljivo gledaše kako ona otvara svoje velike ljušture. Odlučno pristupi bliže i rekne: »Dobar dan, velika školjko. Otvori svoja vrata. Ja sam Ciplić, Ciplić Njuškalić. Idem po moru da upoznam morski svijet i život u njemu. Nisam još nikad vidio tako velike školjke kao što si ti, pak ti se uistinu divim i rado bih se upoznao s tobom, ali se bojim da me opet ne zahvatiš.«

Velika je školjka šutjela, ali joj se je sigurno sviđalo da je Ciplić hvali, jer je sve više otvarala svoje ljušture tako da je Ciplić mogao posve dobro vidjeti tu čudnu životinju.

Unutrašnja strana ljušture bila je sasvim glatka i prelijevala se je rumenim sedefnim sjajem. Na ovim ljušturama, kao na kakovoj sjajnoj počivaljci, ležala je životinja. Njeno sluzavo i mekano tijelo obavijao je plašt koji je bio priljubljen uz ljušture. Ciplić nije vidio ni glave ni očiju ove životinje, te joj reče:

»Vidim da živiš na divnom ležaju, ali ti ne vidim lica ni očiju. Zašto se sakrivaš?

»Ja se ne sakrivam. Ta ja nemam ni glave ni očiju.«

»Kako?« — začudi se Ciplić — »kako se može uopće živjeti bez glave i očiju?«

»Sasvim dobro. Ja mogu dobro da živim, jer imam usta. Tu na mojoj sjajnoj počivaljci sjedim i trepćem ustima, a hrana mi dolazi sama.«

»Čudno, čudno . . . Ipak mora da je teško tako živjeti.«

»Ni najmanje, dragoviću moj. To bi možda tebi, kao ribi, bilo teško, ali meni nije. Tko će da i misli na to što nema glave, kod tolikih drugih prednosti! Eto, samo pogledaj moj dom: sav je od samog sedefa. Tu ćeš naći i prekrasnih zrnaca bisera, a uz dno sam pričvršćena morskom svilom. Svi me radi toga zovu plemenitom periskom. U rodu sam sa najbogatijom među školjkama divnom Bisernicom.«

Mali je Ciplić šutio i sve u sebi premišljao kako je njemu draže što ima glavu no sav taj sjaj, sedef, svilu i biser, ali ništa ne odgovori školjci, jer u taj čas opazi nekog malog račića na rubu ljušture, koji hitro potrča prema unutrašnjosti. U taj se čas ljušture zaklope.

Plemenita periska

U isto vrijeme neka tamna sjena prekrije dno. Po titranju valova dosjeti se Ciplić da dolazi neka lađa.

Iz lađe se spuštala neka dugačka motka na čijem su kraju stršila dva željezna nazubljena šiljka.

To nisu bile osti. Njih je Ciplić dobro poznavao. Osti su imale više željeznih kukastih zubaca.

Nikako nije razumio što je to, zato se odmakne malo na stranu i pomno promatraše motku. Motka je dotle već dostigla dno i polagano se micala pravcem prema periski. Napokon ju zahvate dva oštra zupca. Jedan čvrsti zamah i lijepa je periska lebdjela u moru.

»Sad će je izvući na zrak« — pomisli Ciplić i požali plemenitu perisku, iako mu se nije sviđala radi njenog ispraznog hvalisanja.

»Ipak ću nešto pokušati« — odluči Ciplić i zapliva prema periski, koju je motka polako vukla prema gore. Periska je bila slabo zahvaćena, i najmanji dodir bio je dovoljan da je opet baci na dno. Ali ona je bila nepokretljiva, potpuno zatvorena u krute ljušture. Mali se Ciplić posve približi periski i lako je porine.

Periska se izvrnu i pade opet na dno. Ciplić je još vidio kako se je dugačka motka opet spustila k dnu i pokušavala da zahvati perisku, ali nakon nekoliko uzaludnih pokušaja lađa se polako udaljila.

Tako je plemenita periska bila spašena.

Ciplić je bio zadovoljan što je učinio dobro djelo i spasio perisku te već htjede otplivati svojim putem, kad se sjeti da bi ipak trebalo pozdraviti lijepu školjku.

Spusti se opet do dna i priđe periski koja se je dotle već bila oporavila od straha i počela rasklapati svoje ljušture.

»Došao sam da te pozdravim« — reče joj Ciplić. »Drago mi je da si se spasila iz onih hvataljka.«

»Jesi li vidio? Htjeli su me oplijeniti. Htjeli su me ubiti da mi otmu moj sedefni dom i svilu. Ali nije ih sreća poslužila opet sam ovdje.«

Mali joj Ciplić htjede kazati da je to bio on koji ju je spasio, kad opazi u to opet račića koji je stajao uz rub školjke. Bio je to malen okrugao račić, blijedožute boje. Čudno račić u školjci! Svakako je želio znati zašto je račić tu i upita perisku:

»Molim te kaži mi tko je taj račić?«

»Oh, nije vrijedan ni spomena. To je moj vratar.«

»Vratar?« — začudi se Ciplić.

»Pa da, ovakovi odličnjaci, kao ja, ne mogu se brinuti za sve što se događa okolo nas i znati tko dolazi k nama. Zato smo uzeli u službu račića, koji ima dužnost da nam dojavljuje što se vani zbiva. Zato ga hranim, a ima i tu čast da stanuje u ovom sedefnom stanu.

»Hvala na toj časti« — pomisli Ciplić, »što će mu sedefni stan, biser i svila kad je tu ko zarobljenik i služi stvorenju bez glave.«

Ipak ništa ne rekne, već sažalno pogleda malog blijedog račića i reče: »Zbogom« i otpliva dalje.

STJEGONOŠA.

Morska je površina blistala obasjana žarkim zrakama podnevnog sunca. Ni najmanji vjetrić nije uz-

nemirivao more. Kao da se uspavalo toplinom ljetnog sunca. Na samoj površini nije bilo živog stvora; sve se posakrilo dolje u dubljim, hladnijim slojevima da se obrani od žege i prejake svjetlosti. Ipak je jedna mala riba provirivala, ovda onda, i gledala oko sebe tu čudnu pustoš i mir.

Bio je to naš mali Ciplić. I njega je morila žega, ali nemirno njegovo srdašce željelo je vidjeti kako je gore na površini kad sunce najjače grije. »Sve je pusto i tiho« — mislio je Ciplić — »ali sunce je divno. Zaboraviš i na žegu kad gledaš ovaj sjaj i blistanje mora.«

Gledajući oko sebe začuje kako netko kraj njega krasnoslovi stihove:

Pučino morska, domajo mila
Ti more slasti, radosti, sreće
Po tebi vijuć zastave slave
Stjegonoša se ponosno kreće.

Slobodnim morem slobodno plovim,
Po dnu, po kalu drugi nek gmižu
Daleko od tih mračnih dubina
Moje se dične zastave dižu.

Nikad me ne će zagadit blato
Niti okaljat čelo prostota,
Ja sam vam pjesnik zlatne slobode
I biću cijelog svoga života!«

»No, tko to govori i još u stihovima?« — obazre se Ciplić i ugleda pred sobom neku malenu, ali čudnu ribicu. Bila je manja od Ciplića, ali vrlo vitka i

okretna. Ponosno je uzmahivala glavom sa koje joj je lepršala duga perajica. Na toj perajici bilo je nanizano mnogo malih isperaka koji su treptali uslijed zamaha glave. Nalikovali su na male zastavice koje, nanizane jedna do druge na užetu, lepršaju na vjetru.

Stjegonoša

Mali je Ciplić zadivljeno gledao. On nije znao da imade riba sa ovakvim zastavicama. Baš se veselio što je uzašao gore na površinu i tako susreo ovu zanimivu ribu.

»Molim, oprostite što vas zaustavljam« — obrati se on nepoznatoj ribi koja je baš htjela mimo njega da propliva — »ali ja bih se rado s vama upoznao. Ja sam Ciplić iz uvale Lučice.«

»Tako« — odvrati riba sa zastavicama promjerivši Ciplića od glave do repa. — »Mogu se zaustaviti časak, da me upoznate. Ja sam Stjegonoša Strmorinac, poznati i. po cijelom našem moru, slavni pjesnik slobode. Pučinom plovim i slobodu slavim. Jesu li vam poznati moji stihovi:

»Pučino morska, domajo mila
Ti more slasti, radosti, sreće
Po tebi vijuć zastave slave
Stjegonoša se ponosno kreće.«

Mali se Ciplić ne usudi priznati da je te stihove tek danas prvi put čuo, već samo rekne:

»Lijepe su to riječi.«

»Lijepe? Divne, veličanstvene, božanstvene riječi!« usklikriu zaneseno Stjegonoša. — »Sloboda, sloboda to je jedina sreća na svijetu. O divnoj slobodi zbore moji stihovi, pjevaju moje pjesme. A i ja sam, pjesnik njezin slobodno plivam ovim širokim morem. Vidite li ovaj moj stijeg sa zastavicama? Taj stijeg vam pokazuje da ja pripadam dušom i tijelom slobodnoj širokoj pučini. On me i drži visoko gore, na površini, gdje je pravi život za mene, pjesnika slobode.

Ni za sve blago cijelog svijeta ne bih žrtvovao svoj stijeg, ne bih ni za čas sišao dolje do dna gdje po mulju gmižu ona niska stvorenja: puževi, crvi, trpovi i ježevi. Jadan je i kukavan taj njihov život puzanja i gmizanja. Ja, slobodna riba, lebdim visoko nad tim niskim svijetom, koji svoje zadovoljstvo nalazi samo u žvakanju blata i mulja« — bahato je govorio Stjegonoša Strmarinac.

Ciplić je začuđen slušao tu bujicu riječi i nikako nije mogao razabrati da li Stjegonoša krasnoslovi naučene izreke ili on tako i misli. Ipak se usudi dodati:

»I ja također volim slobodu i ovo naše široko more.«

»Što ti?« — podrugljivo će Cipliću Stjegonoša — »Ti, koji živiš uz obalu i hraniš se sitnišem iz mulja, ti da znaš što je sloboda širokoga mora? To znadem i mogu da osjetim samo ja, Stjegonoša i pjesnik slobode« — odgovori Strmorinac i brzo otpliva dalje.

Mali je Ciplić gledao u čudu za njim: »Otišao a da nije ni pozdravio. Lijepa uljudnost! Takav hvalisavac! I on meni da ja ne znam što je sloboda! Iako sam odrastao u maloj uvali, ipak ljubim slobodu i ovo naše more. Što zato ako ne nosim sobom zastave i ne idem okolo krasnosloveći stihove o slobodi? — Zašto mu to nijesam rekao! Šteta što je tako brzo otplivao. Ali, ako se još jednom sretnemo, reći ću mu sve što mislim« — ljutio se mali Ciplić na pjesnika Stjegonošu, koji je dalje plivao morem sričući valjda i dalje svoje stihove.

VEDRA I VESELA VEČER.

Sunce je bilo na zapadu. Velika crvena lopta spuštala s ravno u more. Sitni oblačići nizali se oko nje kao da je hoće obaviti svojim nježnim pramenjem. Plavetilo neba gubilo se u beskraj, a morska je površina odrazivala nebo, sunce i oblake.

— Pljus — naglo zapljusnu more kraj malog Ciplića koji je baš uživao u večernjoj hladovini poslije onakove omarine preko cijelog dana.

— Pljus — i opet pljus... zapljuskivalo je more.
— Što je to? — ogleda se Ciplić oko sebe.

U nevelikoj udaljenosti ugleda kako iz mora izlijeću neke krilate životinje, prelete okretno zrakom, pak opet ulete u more. Ta se je igra ponavljala nekoliko puta. Činilo se da se ove krilatice tek dodirnu mora, pak opet odlete. Slično tek dodirne more, pak opet dalje leti i plosnato kamenje, koje dječaci vješto bacaju sa kraja u more.

Ciplić ne bi bio Ciplić Njuškalić, kad ne bi brže bolje pohrlio da vidi kakove su to čudne životinje. Jesu li to ribe, jesu li to ptice? — pitao se mali Ciplić.

Ribe su, kad su tu u moru, ali lete kao ptice. Što je to?

Uistinu bila je to zagonetka za malu ribu kao što je Ciplić, koji se dosada nije maknuo iz svoje uvale.

Hitro plivajući svojim malenim perajama dođe u blizinu tih čudnih životinja koje su i dalje nastavljale svoju veselu igru.

Sad ih je dobro razabirao. Ta to su ribe! Krasne ribe sa krilima. Da staneš od čuda! I mali je Ciplić stao i gledao te lijepe ribe. Bile su veće od njega. Vitko i okretno tijelo prelijevalo se s leđne strane u plavetnoj, a na trbušnoj strani u srebrnasto-bijeloj boji. Krila su im bila dugačka i uska, ali je Ciplić odmah razumio da ta krila nijesu ništa drugo nego prsne peraje, samo mnogo veće i duže no što su bile njegove. Zato, dakle, te ribe mogu letjeti! Ali kako samo lete! Pa eto kao da ni ne miču krilima! Samo ih raširé i njima lagano podrhtavaju. U sjaju sunca bila su ta krila prozirna i plava kao nebo. »Ah, da je meni tako!« — mislio je Ciplić koji se još od djetinjstva volio prevrćati u moru.

Morske lastavice

U to je jedna krilatica opazila Ciplića.

»Što ćeš ti, mali?« — upita ga ljubezno.

»Ništa, pa evo, pa... ja bih... ja bih...« zbuni se Ciplić.

»Što bi ti?« — pita ga dalje ljubezno lijepa riba.

»Ja bih, eto, gledao kako vi letite.«

»Pa možeš — odvrati riba krilatica i raširi svoje krasne lepezaste peraje te poleti. Letjela je tik uz površinu mora. Repnu je peraju ispružila, a dugačke je prsne peraje raširila i njima jedva primjetljivo titrala.

Ciplić zapliva za njom i vidje kako je opet uronila u more. Upre svom snagom da je dostigne. Lijepa je riba sad plivala morem. Repna je peraja sad oštro udarala. Riba se i u moru brzo kretala.

»Blago vama« — rekne joj Ciplić — »vi eto možete da plivate morem kao ribe i da letite zrakom kao ptice lastavice.«

Ciplić je, naime, dobro poznavao ptice lastavice. One su često za oblačnih dana letjele tik uz obalu. Uistinu je ova riba krilatica nalikovala mnogo na lastavice. Prava morska lastavica.

»Bih li pokušao da i ja, barem malo, poletim« reče Ciplić.

»Hajde pokušaj« — veselo ga pogleda lastavica.

Mali Ciplić upre sve snage, raširi prsne peraje i po... skoči. Nije poletio. Nakon kratkog skoka bućnu natrag u more.

Lastavica ga je promatrala. Silno joj je bio smiješan mali Ciplić, kako se prevrće u moru. Uto su se okupile oko Ciplića i druge lastavice, i on se je uistinu zastidio. Bio je tako zbunjen da se nije znao

ni, što bi mi rekli, osoviti na noge, to jest postaviti se vodoravno na svoje gipke peraje. Napokon mu je to poslije dugog prevrtanja uspjelo i on zavesla odvažno prema lijepoj lastavici, pak i sam, šaleći se svojom nespretnošću, počne:

»Lijepe krilatice, što kažete? Zar ne, da ću doskora i ja moći s vama letjeti?

»O, kako ne« — šalile se lastavice. — »Nastavi samo. Već ćeš se uvježbati. Pogledaj nas!

U tili čas dvadeset lastavica poleti nad morem. Letjele su nad površinom kao kakove ptice. Perajama, koje su bile daleko ispružene, lagano podrhtavahu, i to je bilo dovoljno da ih drži u zraku. Napokon lagano zaroniše u more.

Ah, što bi dao mali Ciplić da i on može ovako letjeti! Ali će malko poskočiti. Barem to može! I Ciplić veselo poskoči uz lastavice, koje su uto nadošle.

Tako započe igra, vesela i živa, usred pučine morske.

Mali je Ciplić oduvijek volio igru i skakanje, a kako ne bi sad u društvu ovih lijepih i okretnih riba! To je bilo za njega veliko veselje. Stoput se je prebacio u zraku i opet ljosnuo u more. Vesele i bezbrižne lastavice letjele su uz njega i poticale ga u igri.

Hej, bila je to baš vedra i vesela večer!

TAMNA I TJESKOBNA NOĆ.

Noć je bila već davno prekrila more. Bila je to tamna noć bez mjesečine. Samo su zvijezde gdjegdje provirivale iza oblaka koji su se sve više nagomilavali i sakrivali slabašno zvjezdano svijetlo.

Sitni valići nabirali su se jedan za drugim i hitro se nizali prema obali kao da se utrkuju koji li će brže stići da otpočine tamo na šljunkovitom žalu.

Među valovima, kao da se s njima natječe u brzini, plivao je i naš Ciplić. Večeras je zakasnio. Zadržao se dulje tamo na pučini, pak se žuri da što prije stigne na noćište. Bio je vrlo umoran i pospan, i jedva je čekao čas kad će se odmoriti u kakovoj uvali.

Mali valovi najednom prekinuše svoj pravilni tijek prema obali. Sada su hitili prema Cipliću. On je to odmah osjetio, i ako je bio umoran. Osjetljivi živci pod ljuskama na njegovoj bočnoj pruzi primjećivali su svako, pa i najmanje gibanje mora.

Ciplić je shvatio da se nešto naglo njemu približuje, zato se hitro okrene na stranu, i u taj čas kraj njega prođe neka golema riba koja se nedaleko zaustavi.

Ciplić je ipak u mraku razabrao kako joj velika leđna peraja proviruje iz mora i kako joj se u ustima bijele veliki zubi. Po tome je prepoznao strašnog razbojnika. Bio je to morski pas.

Sretan da se je uklonio pogibelji, požuri se k obali, ali u to opet osjeti da netko prema njemu pliva.

»Zar opet kakav morski pas?« — prestraši se Ciplić i pomakne na stranu. Ali to nije bio morski pas, već neka druga riba, koja je išla za morskim psom i govorila:

»Počekaj, gospodaru, ne treba da se žuriš. Stići ćeš na vrijeme. Nijesu mogle daleko otići.«

»Istina« reče morski razbojnik — već ćemo ih stići. Ti veliš da ih je bilo čitavo jato?«

»Da, da. Cijelo su se poslije podne igrale po moru.«

Morski pas

Ha, ha, ne će im noćas pomoći njihova krila. Iznenadiće ih morski razbojnik. Biće komešanja i krvi! Ali žurno!

Morski pas sa svojim pratiocem otpliva dalje.

Ciplić je još u mraku razabrao kako im repne peraje brzo veslaju. U morskoga psa bila je ta peraja drugačija no što je kod ostalih riba. Gornji joj je dio bio mnogo dulji od donjega. I po tome se je moglo prepoznati morskog razbojnika.

U drugoj je ribi prepoznao fanfana koji običava pratiti morskoga psa, jer se nada da će i njega zapasti dio plijena.

Najednom se Ciplić uznemiri. Padoše mu na um lijepe i bezbrižne morske lastavice. Sigurno njih hoće da napadne strašni razbojnik. Odmah natrag k morskim lastavicama! One su rekle da će noćiti tamo iza onog dugog rta, jer je tamo prostrano i duboko more.

Ciplić pogleda za tragom morskog razbojnika. On pliva protivnim pravcem. Ne zna gdje su se lastavice sklonule. Tek ih traži.

Odmah žurno k rtu, k morskim lastavicama!

Sad već mali Ciplić nije osjećao umora. Perajama je čvrsto udarao o more i žurno plivao prema rtu. Ali što su malene nježne perajice Ciplićeve prema golemim i snažnim perajama morskog razbojnika? Kako da se mali Ciplić mjeri u brzini s onom gorostasnom nemani? Ta on je tek nešto veći od jednog jedinog zuba onog grabežljivca!

Pri samoj pomisli na one bijele šiljaste zube, koje je malo čas razabrao u mraku, spopadne Ciplića strava. Ali morske lastavice! ... Jadne morske lastavice. Brzo k njima! Nema straha, nema umora kad treba pomoći prijatelju ... i mali je Ciplić dalje hrlio k rtu.

Malo pomalo ipak ga je umor sve više svladavao. Snaga mu je smalaksala. Jedva je micao perajama, ali je ipak plivao naprijed. Bog će pomoći, samo naprijed ... sokolio je sama sebe mali Ciplić.

Napokon se polagano približavao rtu. Evo rta! Valovi su udarali o oštre hridine i od njih se odbijali i širili na sve strane. Iza rta bilo je more prilične dubine. Tu Ciplić ugleda svoje lijepe prijateljice. Mirno su spavale treptajući lagano svojim perajama. Ciplić se približi jednoj lastavici koja odmah osjeti da je tu netko strani te se prene i upita:

»Tko je to?«

»To sam ja, Ciplić.«

»A, ti si to! Pa što nijesi pošao u uvalu?«

»Nijesam, jer sam sreo na putu strašnog psa. On traži vas.«

»Je li moguće? Morski pas?

»Jest, on i njegov pratilac traže vas!«

»Ne će nas naći, znamo mi za sigurno sklonište, a imamo i naša krila. Ali da nas je zatekao nepripravne ... To bi bilo strašno. Hvala ti, mali Ciplića, što si nas obavijestio. Umoran si i iznemogao, daj, odmori se malo.«

»Uistinu ne mogu više. Ja ću se sklonuti ovdje među ove sike. Tako sam malen da me ne će nitko opaziti. Ali vi? Vas je čitavo jato.«

»Mi ćemo otići odavle. Ovo je uistinu izloženo mjesto. Zbogom, mali Cipliću. Hajde samo spavati. Hvala ti, velika hvala! Hrabra si ti ribica!«

Mali je Ciplić sjao od zadovoljstva. I sam je znao da je učinio dobro i hrabro djelo, ali pohvala ove lijepe i ponosne ribe vrlo ga je veselila.

Pozdravi još jednom lastavice i otpliva među sike te doskora, onako umoran, čvrsto usne.

KAKAV ŽIVOT, TAKVA SMRT.

Kasno se je probudio mali Ciplić. Od silnog umora bio je zaspao čvrstim snom. Sunce se je bilo već visoko podiglo i obasjavalo čitavu uvalu. Poslije tmurne i kišovite noći, osvanuo je divan dan. Sve je bilo svježe i veselo.

Uz kamenitu hrid čvrsto su bile priljubljene čunjaste kućice priljepaka. Ciplić ih je jedva razabrao, jer su one bile iste smeđe-zelene boje kao i hridine. Kao da su s njom srasle. Mali je Ciplić znao da se pod svakim čunjastim krovom sakriva pužić, koji svojim okruglim stopalom čvrsto prione uz hrapavu stijenu, tako da ga ni najjači valovi morski ne mogu otrgnuti.

Ovi pužići tek se pomalo pomiču sa svoga mjesta, a i nije im lako kad moraju sobom nositi čunjastu kućicu.

»Ej« — pomisli Ciplić, gledajući ih, — da ja ovako na sebi moram nositi svoju kućicu, ne bih mogao daleko putovati.

Tek se tada Ciplić sjeti noćašnjeg susretaja sa morskim psom. Prođe ga jeza. Gdje je on sada? Da nije ipak našao lastavice!

Ciplić pogleda oko sebe ne bi li gdje ugledao koju ribicu od koje bi mogao doznati nešto o morskome psu i lastavicama.

Ali, osim priljepaka, u blizini ne vidi nikoga. Tu su doduše zelenkasti puževi ogrci, koji također žive na hridinama i u pukotinama traže zaklonište od va-

lova morskih. Ali je mali Ciplić poznavao puževe, znao je da su šutljiva stvorenja, koja se ne brinu za to što se oko njih događa.

Ali gledaj, eno iz one puževe kućice ne proviruje stopalo puža, već izviruju neke člankovite nožice i hitro pomiču kućicu. »Ha« — dosjeti se Ciplić — »tu je unutra rak samac.«

Kozice

Kad se je htio približiti raku u puževoj kućici, opazi s druge strane jato malenih prozirnih račića. Bile su to okretne kozice. Ciplić ih je odmah prepoznao po vitkome tijelu, koje se produljivalo u dugački rep. Velikim očima na dršcima kozice su radoznalo gledale oko sebe, a dugačkim tankim ticalima opipavale sve što bi im došlo u blizinu. Ciplić je znao da su one vrlo živahne i silno radoznale životinje. Sada su bile

zaokupljene nekim vrlo važnim razgovorom i pri tome su neprestano titrale svojim velikm ticalima.

Ciplić zapliva odmah prema njima. Valjda će od njih što doznati!

Kada dođe do njih, uljudno ih pozdravi i zaželi dobar dan.

Ciplić je naime bio uvijek učtiv i prijazan pa i prema manjima od sebe, a to je i bio jedan od razloga, zašto su ga u njegovoj uvali svi voljeli.

Kozice kao da su jedva dočekale nekoga s kim bi se porazgovorile. Okružiše Ciplića i sve skoro u isti čas započeše:

»Jesi li vidio? Što se tebi čini? Ali to je nešto nečuvena!«

»Što se je to dogodilo?« nemirno upita Ciplić.

»Što, ti ništa ne znaš?«

»Ne znam ništa. Čemu se vi to čudite? Ja sam do sada spavao.«

»Spavao? I nijesi ništa osjetio? Ništa?«

»Bio sam silno umoran. pak sam spavao kao zaklan, ali što se je to dogodilo?«

»Čuj samo« . . . započe jedna kozica.

»Čekaj, ja znam bolje!« — druga će.

»Ja ću. ja« — opet će treća.

»Pa počekajte«, — reče Ciplić »ne možete sve najedanput.

»Dakle što je?«

»Eto« — jedna će kozica — »ja ću prva.«

»Počni sve iz početka« — druga će joj.

»Hoću. Eto, Noćas su se ovdje sklonili ribari da noće, jer je bila kišovita noć. Kad jutros u ranu zoru, uleti u uvalu« . . .

»Tko?« — upita Ciplić.

»Veliki morski pas.«

»Morski pas!« — prestrašeno usklikne Ciplić.

»Sigurno je bio gladan i bijesan, jer je bezglavo srnuo ravno prema kraju, a nije ni opazio kako je tu plitko more. U lađi je bio samo jedan ribar, koji se je u taj čas probudio. Kad je ugledao morskog razbojnika, nije ni časa časio« . . .

»Jest, ja sam to dobro vidjela« nastavi druga kozica. »Izvadio je neki oštri predmet i navalio na morskog psa. Par zamaha oštricom, i morski je pas bio sav u krvi. Još se je praćkao i otimao, ali mu ništa nije pomoglo. More je bilo previše plitko, a da je mogao izmaći. Od bijesa je bio sav kao obezumljen, tako da je i sam nehotice nasrtao na oštricu.

»Što mi kažete? Onaj strašni razbojnik mrtav?« — pitao Ciplić.

»Da, baš mrtav. Eno ga tamo na žalu. Možeš ga odavle vidjeti!«

Ciplić pođe prema obali. Uistinu na žalu ležao je rastegnut strašni razbojnik. Čvrste su peraje padale mlohavo, a čeljusti su bile otvorene, i u njima se bijelili zubi. Skržne pukotine iza ustiju još su se crvenile, ali morski razbojnik nije više disao. Ležao je nepomičan i nije više mogao nikome ništa zla učiniti.

Ciplić se sjeti strašne prošle noći. Eto, morskog je razbojnika zadesila ona sudbina koju je spremao drugima. Kakav mu je bio život, takva ga je snašla i smrt!

BIJELA POČIVALJKA NA POVRŠINI MORA.

Još uvijek je Ciplić plivao površinom mora. Doduše, otisnuo se dosta od kraja, ali se nije usuđivao sići u velike dubine.

Plivajući tako ugleda kako se na plavoj pozadini nešto bjelasa. Izgledalo je izdaleka kao da plovi neka bijela lađica od papira.

Kad je ta lađica došla bliže, mogao ju je Ciplić bolje vidjeti. Ona je uistinu bila nježna i tanka kao da je od najfinijeg papira, i nabrana u sitnim naborima kao kakova svilena lepeza.

Lagano njišući se bijela je lađica plovila morem i dolazila sve bliže Cipliću, tako da je on mogao razabrati kako u lađici, kao u kakovoj počivaljci, leži neka nezgrapna životinja.

Glomazno tijelo bilo je doduše skoro sasvim sakriveno u počivaljci, ali dugački su krakovi izlazili iz lađice. Dva stražnja kraka obuhvatala su stražnji dio lađice, a sprijeda se je spuštalo u mnogim zavojima šest tankih i vitkih krakova. Na krakovima bile su nanizane okrugle prijanjalke.

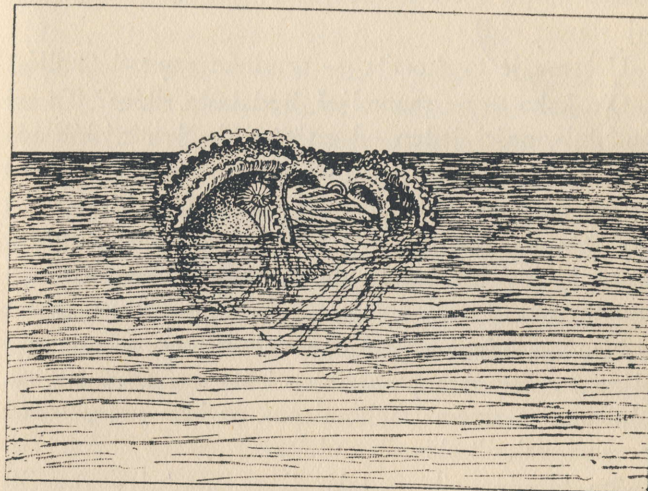
»To je neka životinja nalik na hobotnicu, samo je manja od nje« — mislio je Ciplić. »No koja je to životinja? Nikad nijesam znao da ikoja životinja iz roda glavonožaca ima ovakovu krasnu počivaljku« — čudio se dalje Ciplić.

Lagano njišući se bijela je počivaljka dolazila sve bliže Cipliću. Njegova mu radoznalost nije dala mira, htio je svakako doznati kakova je to čudna životinja. Približi se zato bijeloj počivaljci, uljudno pozdravi i reče:

»Danas je uistinu prekrasan dan za šetnju. More je tako mirno!«

Sivo, glomazno tijelo uspravi se malko, a okrugle izbočene oči s visoka pogledaše Ciplića:

»No, tko to govori? Hm, to si ti mala ribice, ah da, da, ti sigurno i ne znaš tko sam ja.«

Jedrilica

»Ne, gospođo, ja vas ne poznam, jer sam dosada živio u maloj uvali. Ja sam Ciplić; Ciplić iz uvale Lučice.«

»Vidi se, vidi. Ta gdje bi takva mala riba iz kakove zabitne uvale mogla što znati o meni i mom slavnom rodu. Ja sam milostiva gospođa Jedrilica od slavnog plemena glavonožaca.«

»Da, to sam i ja mislio« — reče Ciplić — da ste vi u rodu sa sipom i hobotnicom.«

»Sipa, hobotnica i lignja doduše pripadaju istome koljenu, ali sam ja sama među njima još dostojna nasljednica slavnih pređa, koji su u svojim velikim kućicama plovili morima. Davno su oni izumrli. U ovome moru ja sam još jedina koja plivam u krasnoj počivaljci i čuvam tako svijetlu uspomenu na slavnu prošlost mojih djedova. Hiljade i hiljade godina broji moj slavni rod!

»U čemu je ta slava?« — usudi se zapitati Ciplić.

»Oh, kako to ne razumiješ, budalasta ribice? Ta mi smo glalvonošci jedan od najstarijih životinjskih rodova u moru. Naši su pređi nekoć gospodovali nad čitavim morima. Pred njima su strepili rodovi riba i raka. Slavna je prošlost moga roda! No, Cipliću, zar ne bi i ti bio sretan da pripadaš tako starom i slavnom rodu?

»Ne« — odgovori otvoreno Ciplić »ja sam zadovoljan što sam neznatna ribica i što nemam ništa zajedničkog sa sipom i hobotnicom, pa bile one potomci ne znam kakvih slavnih rodova.«

»Što bijedna ribice, tako li se usuđuješ govoriti meni Jedrilici od slavnog roda glavonožaca?« — razljuti se Jedrilica i zaleti se prema Cipliću koji okretno zaroni u dubinu i tako umaknu njenim grabljivim krakovima.

»Sretno sam ovaj put izmaknuo« — mislio Ciplić kad se je našao dolje u dubljem moru. »Drugi ću put biti oprezniji kad budem razgovarao s nepoznatima. Danas sam, međutim, naučio da se često puta u bijeloj i lijepoj počivaljci šeću svijetom bahata i grabljiva stvorenja.«

U DUBINAMA MORA.

»Da pokušam sad zaći u morske dubine?« — premišljao mali Ciplić koji je od djetinjstva živio u plitkim krajevima. — »Kakav li je život tamo dolje?« pitao se Ciplić i odvažno zapliva prema dubokim morskim ravnicama.

Kako je sve dublje zalazio u dubine morske, sve su se ljepše slike otvarale pred njegovim očima. Sunčana svjetlost nije, doduše, onako jako obasjavala okolinu. U dubini je bilo sve tamnije, ali je zato šarenilo morskog svijeta bilo sve bujnije i jače.

Polagano su isčezavale zelene resine koje rastu u plićim krajevima. Okolne morske hridi prevlačile su ispočetka smeđe, pak, u dubljim krajevima, crvene resine. Na mnogim mjestima hridine su bile pokrivene crvenim resinama kao kakovim grimiznim sagovima. Sa bijelih stijena spuštale su se drvoliko razgranjene grane crvenih koralja. Sve su grančice bile posute nekim malim bijelim cvjetovima.

Ciplić se približi jednoj koraljnoj grani da je bolje razgleda, nu gle! Nježni traci malenih cvjetova skupe se i uvuku u udubinu na kori koraljne grane. »Što?« — začudi se Ciplić. »Zar su ovi cvjetovi male životinje?«

Pod stijenom, na kojoj su rasle koraljne grančice nešto se je šarenilo. Ciplić se spusti do dna i tu ugleda neke vapnene cijevi koje su se uzdizale sa morskoga dna. Iz gornjega otvora cijevi izlazila su neka tanašna i nježna vlakanca, koja su se lagano okretala i pri tome prelijevala u ružičastoj boji. Iz drugih cijevi izlazile su crvene niti nalik na žarke plameno-

ve. Mali Ciplić nije znao da su ta nježna vlakanca škrge crva cjevaša, koji se sakrivaju u vapnenim cijevima. On se, stoga, sasvim približi njima, ali netom on priđe škržna se vlakanca posve uvukoše u cijevi. — »Zar opet neke nepoznate životinje?«

»Kud samo pogledaš, svugdje te čekaju nova iznenađenja!« — mislio mali Ciplić i zadivljen gledao taj čudesni podmorski svijet. Stisne se sasvim uz jednu stijenu, odakle je mogao lako sve oko sebe da promatra.

Na koraljnoj grančici već su se polagano otvarale bijele čaške koraljnih životinjica. I crvi cjevaši su ponovo raširili svoje tanašne škrge.

Među koraljnim granama neka čudna bića stajala su čvrsto priljubljena uz kamenitu klisuru. Bile su to morske ruže. Neke se dižu u vis i sa valjkastog tijela spuštaju dugačke brojne trakove, a neke su malene i niske sa kratkim zakovrčenim trakovima. Ima ih svake vrsti, najraznoličnijih oblika i boja. Neke su žute kao zlato, neke crvene kao krv, a neke ružičaste kao prave ruže. Sve jedna ljepša od druge!

Po svome obliku ove nepoznate životinje bile su nalik na običnu smeđu vlasulju, dobru znanku i susjedu malog Ciplića.

»Jest« — pomisli Ciplić — »ove čudne životinje mnogo sliče smeđoj vlasulji.«

I za čas mu sjećanje na rodnu uvalu odvrati pažnju od ovog neviđenog svijeta.

On sad, u misli, vidi sive jednolične stijene, pokrivene gdje i gdje zelenim resinama. Između resina provlače se male ribe, ispod kamenja sakrivaju se račići i obični zelenkasti ogrci.

U dubinama mora

Malen je i neugledan njegov dom, ali Cipliću mio i drag. Da mu je sada stisnuti se uz veliki kamen do ušća potočića ili da mu je veselo zaplivati uvalom u društvu veselih šparića!

Ovaj mu je čudni svijet tuđ. Lijep je, divan je ovaj kraj, ali njega ta ljepota više zapanjuje nego privlači. Sve mu je ovdje strano i nepoznato, a u rodnoj ga uvali svatko poznaje i voli.

I malog Ciplića obuzme silna čežnja za rodnim krajem. Snuždio se i jače stisnuo uz podmorsku hrid.

Ipak kroz kratko vrijeme prevlada njegova radoznalost. Opet se Ciplić zagledao u bistru morsku vodu. Nije on mogao da bude dugo neveseo kad je sve oko njega poticalo njegovu znatiželju.

Na mulju nedaleko pružalo se valjkasto tijelo nekog trpa, koji je ponosno širio iz ustiju svoje razgranjene trakove.

Ciplić je dobro poznavao trpove, te trome i puzave morske životinje, ali ovaj trp bio je nešto drugačiji. Bio je naime blijedožute boje, a držao se je naduto i bahato kao da je kakav kralj trpova.

Ciplić pogleda okolo sebe. Tražio je pogledom kakovu ribu.

Između morskih resina opazi uistinu neku lijepu crvenkastu ribu. Bila je to trlja. Ona je svojim velikim očima gvirila uokolo, a dugačkim brčićima opipavala po mulju, tražeći valjda štogod sebi za hranu. Glava joj je bila sploštena, a tijelo su joj pokrivale ovelike ljuske, koje su se na leđima prelijevale u crvenkastoj boji.

Ciplić ju je prepoznao po njenoj crvenoj odori, jer je već otprije čuo pripovijedati o tim lijepim ribama.

»Oj trljo, trljice!« — pozove je Ciplić.

»Tko me to zove?« — odgovori trlja.

»To sam ja Ciplić Njuškalić. Iz plitkog mora došao sam amo u dubinu da upoznam ovaj nepoznati kraj. Ovdje vidim mnogo životinja i bilina, ali nijedne ribe. Tebe sam, eto, prvu susreo.

»Ali ima nas dosta ovdje.«

»A koje su to?«

»Veliko mnoštvo. Ovdje se u blizini zadržava pauk.«

»Pauk? Ona riba s otrovnom bodljom?«

»Da, veliki je on proždrljivac. Gdje on stigne, sve pohara. Srećom, već ga više dana nema ovdje, inače ne bi mogao biti siguran za svoj život.«

»Ali kako da ja ni jednu od tih riba sada ne vidim?«

»One se većinom skrivaju uz morsko dno, pa se ne mogu lako opaziti. Ovdje boravi plosnata raža i drhtulja.

»Drhtulja? Jeli to ona riba, za koju sam čuo, da čvrsto strese svakog tko je samo takne.«

»Da, to je ona.«

»Vidiš, vidiš koliko li čudnih stvorova živi ovdje u dubinama« govoraše Ciplić i promatraše pomno svoju okolinu.

Uto opazi kako neka ribica prolazi pored velikog trpa.

Činilo mu se kao da ju je već jednom vidio. Da! sjetio se. To je bio Stjegonoša! Ali kako je on ovdje? Ta Ciplić ga je susreo gore na površini mora. Sjeća se kako mu je s prezirom govorio o morskim dubinama i životinjama koje gmižu po dnu. Ponosno je vi-

jao svojim zastavicama. A sad ih nema. Gdje su mu? — čudio se u sebi mali Ciplić, pak reče trlji:

»Meni se čini da poznam onu ribicu. Sreo sam je jednom gore na površini mora. Ali onda je imala na glavi čitav niz nekih zastavica. Slagala je stihove o slobodi. Da, rekla je da se zove Stjegonoša Strmorinac. Čini mi se nemoguće da je to on. Toliko je govorio o toj slobodi širokoga mora, a sad« . . .

»Sad« — prihvati trlja — »eto živi na dnu mora, ali to ne bi bila sramota. Nego sramota je za jednu slobodnu životinju, kao što je riba, da živi na onakav način.«

»Kakav?« — zapita Ciplić.

»Eto, on živi kao nametnik u prohodu trpa.«

»Ali je li to moguće? Zar Stjegonoša, taj pjesnik slobode?«

»Nemoj se čuditi. Ima toga dosta na svijetu« — gorko će trlja.

»Čekaj me tu« — rekne Ciplić. »Idem k njemu.«

Ciplić zavesla perajama i ravno krene prema velikome trpu iza kojeg je izvirivala mala ribica. Tiho se približi i počne:

»Pučino morska, domajo mila
Ti more slasti, radosti, sreće.
Po tebi vijuć zastave slave
Stjegonoša se ponosno kreće.«

Stjegonoša, to je bio on, baš on, uzvrpolji se i prestrašeno ogleda se okolo, da ne bi tko čuo tu buntovnu pjesmu.

Ali se Ciplić ne dade smesti, već mu otvoreno priđe:

»Oj, Stjegonošo, gdje su vam vaše zastave?«

»Zastave? Kakove zastave? Ne znam ja ni za kakove zastave« . . .

»Pa kako da ne znate! Vaše zastave, zastave slobode, koje ste nosili plivajući morskom pučinom kad ste s prezirom gledali na svijet u dubinama.«

»Kako, kako, kada« . . . prevrćao se Stjegonoša. »Pa ja . . . nikako . . . To ne stoji.« I bojažljivo se obraćao prema trpu da ne bi on što čuo i doznao o njegovoj prošlosti

»Što ste zaboravili vrijeme, kad ste krasnosnovili stihove o slobodi pučine morske? Nekoć ste prezirno govorili o životinjama koje puzu po mulju, a danas . . . danas živite na račun jedne takove životinje i na takav način da me je stid i spomenuti« — uzbuđeno je govorio Ciplić.

»Tiše, tiše« — šaptao Stjegonoša. »Hajte, hajte, prijatelju, ostavite me na miru. Ja vas ne poznajem.« Otpravljao je Stjegonoša Ciplića i okrene se k trpu, te se posve u nj zavuče.

Mali Ciplić to nije mogao gledati. Naglo se okrene i otpliva trlji.

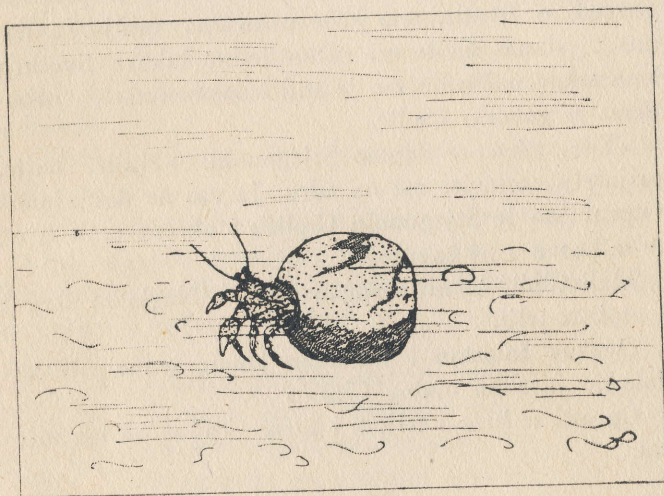
Ovakav žalostan i sramotan konac jedne ribe ražalostio je silno malog Ciplića.

Oprosti se brzo s trljom i žurno otpliva od tog mjesta.

MORSKA NARANČA I RAČIĆ.

Tužan je plivao Ciplić morskim dubinama. Neprestano je razmišljao o žalosnoj sudbini Stjegonoše. Iako je bio zabavljen svojim mislima, ipak ga neka

čudna stvar prene iz njegova razmišljanja. Dolje, pod sobom, na žutome pijesku ugledao je neku lijepu crvenu lopticu, koja se je brzo pomicala. Što je to? — pomisli Ciplić — i spusti se k dnu. Bila je to neka okrugla stvarca koja je vrlo nalikovala na naranču. Ciplić je poznavao naranče, jer su u njegovu uvalu često dolazile prekomorske lađe sa velikim jedrima. One su donosile mnoštvo ovih lijepih plodova. Neke bi ljudi pobacali u more, a onda je to bilo veselje za Ciplića, koji se je zabavljao ogledavajući ih i gurkajući ih sa svih strana.

Morska naranča i rak samac

Ali da bi takova naranča po morskom dnu koračala, to Ciplić nije još nikad vidio i zato se sasvim približi loptici da vidi što je to.

U taj se čas malene nožice, koje su provirivale iz loptice, uvuku, i ona stane.

Ciplić se začudi i reče:

»Dobar dan.«

»Bog daj!« odgovori neki glas iz loptice.

»Kako ste?« dalje pita Ciplić.

»Živimo, kako možemo, kao dva siromaha!«

»Dva siromaha? Koja dva?«

»Tu smo pred tobom!« — reče glas loptice. i najprije provire nožice, a kasnije glava malog račića.

»Ah, to je račić!« — iznenadi se Ciplić. A što ti, račiću, radiš u toj crvenoj loptici?«

»To nije crvena loptica, ovo je moja drugarica u nevolji, mala spužva.«

»Spužva? — začudi se Ciplić.

»Jest, mala okrugla spužva i rak samac idu po svijetu. Sastala se. evo, bijeda i nevolja, pak idu po svijetu.«

»Bijeda i nevolja? Kako?«

»Ja sam siromašan i bijedan račić, ali je spužvica još bjednija. Nema nogu ni očiju, i bez mene ne bi mogla nikud i nikamo.

»Dobar si ti, mali račiću, kad tako vodiš siromašnu spužvicu.«

»Tko će koga pomoći, ako ne će siromah siromaha? Ali mala spužvica i mene pomaže. Vidiš kako me je cijelog prekrila. Ako netko prođe pokraj mene, skupim se i sakrijem ispod spužvice. Tko će i da pomisli da se tu skriva račić.«

»Istina i ja sam se začudio kad sam ugledao neke malene noge ispod ove okrugle spužve. Ali, molim te, kako ste se sastali vas dvoje u tu čudnu zajednicu?«

»E, kad baš želiš znati, kazaću ti. Imam ti ja doduše dobre noge i dobre oči; ali mi je rep slab i nezaštićen. Teško mi je bilo tako živjeti. Sve oprezno idem i bojim se da me tko ne satre ili ne ulovi. Kad na tom putu sretnem ti ja malu crvenu spužvicu. Stajala je na pijesku i nije se mogla nikud micati. Ona je bila još nejaka i sitna, a oslabila i izgladnila, jer u blizini nije bilo hrane, a podalje nije mogla poći, kad nije imala noge. Smilila mi se mala spužva pa joj rekoh: »Znaš što. Ja imam dobre noge i dobre oči, a ti ih nemaš. Ja ću te uzeti sobom i nositi svijetom. Što hrane dobijemo bratski ćemo dijeliti.« Mala se spužva nećkala da primi ponudu. Nije htjela da nemoćnome račiću bude na teret. Tek kad je uvjerih da će i ona meni biti od pomoći, jer će me, vremenom kad naraste, sakrivati od grabežljivih životinja, onda i ona pristane. Od tada nas dvoje zajedno putujemo. Dosada nekako preživjesmo, pak se nadam da će nas i otsada Providnost pomagati.«

Mali je Ciplić pažljivo s radošću slušao pripovijest raka samca, jer je bio dobra ribica, pak se je veselio kad bi vidio i čuo što dobra i lijepa. Zato i reče raku samcu:

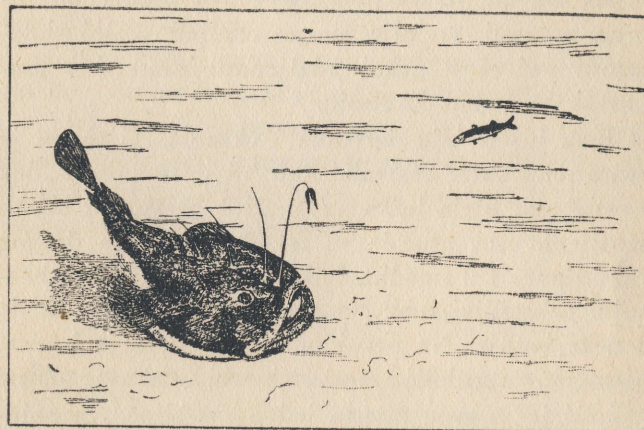
»Kako je to lijepo što se vi ovako dobro slažete i pomažete. Vrlo sam veseo da sam vas susreo. Mali će se Ciplić uvijek rado sjećati crvene spužvice i njenog druga račića. Ostajte mi zdravo!«

»Zbogom, dobra ribice« reče rak, samo je spužvica šutjela.

Još se mali Ciplić jednom okrene za njima i vidje kako se crvena loptica na račjim nožicama hitro pomiče po žutome pijesku.

GRDOBINA.

Prostrani ravni kraj nije se sviđao malomu Cipliću. Tu je bilo previše jednolično, tmurno i pusto. Naokolo nije vidio nijednu životinju. »Što da radim ovdje, radije ću se opet podići na površinu« mislio Ciplić, kad li opazi u blizini kako se sa tamnoga dna izdiže neki humak sa kojeg su stršila tri do četiri šiljka. Prednji je šiljak bio najdulji i na kraju mu je visjela neka mala krpica.

Grdobina

»Što bi to moglo biti? Idem bliže da vidim« pomisli Ciplić.

Oprezno pomičući svoje okretne peraje približavao se Ciplić humku i kad dođe do krpice na dršku, stade je ogledati i opipavati sa svih strana. Nikako nije mogao prepoznati što je to. Dok je ogledavao

krpicu, osjeti najednom ispod sebe neko jedva zamjetljivo gibanje. Pogleda dolje i sav se zaprepasti.

Ispod njega zjale su otvorene ralje neke strašne nemani. Velika, širom otvorena usta bila su spremna, da ga zahvate.

Ali je Ciplić bio hrabra i okretna ribica. On, naglim zamahom peraja, strugnu u vis u isti čas kad su se i goleme ralje podigle da ga ščepaju. Još jedan zamah i mali je Ciplić bio izvan dohvata golemih ralja.

Ipak iako se je tek maločas jedva spasio od sigurne propasti, on nije mogao odoljeti svojoj radoznalosti već se u nekoj udaljenosti zaustavi i promatraše tu grdnu životinju.

Glava joj je bila ogromna i okrugla. Tijelo se je prema repu naglo suzivalo. Rep joj je stršio uvis, dok je ostali dio tijela ležao na mulju. Strašna i široko razvaljena usta pružala su se od jednog do drugog kraja glave, a u smeđim čeljustima bijelili su se bezbrojni pokretljivi zubi. Na glavi, između očiju, štršile su neke bodlje. Na prvoj od njih visjela je krpica, kojom je ova grdosija mamila k sebi neiskusne ribice.

Ciplić je sa svog mjesta jedva razabirao sve pojedinosti kod ove ribe, jer je ona bila jednolične, tamno-smeđe boje, te se je posve gubila na tamnome dnu.

Sad je Ciplić razumio zašto nije prije opazio grdobinu. Ona je svojom bojom posve naličila boji okoline i to ju je činilo nezamjetljivom.

Kroz to vrijeme približile su se grdobini dvije druge ribice, koje su kružile uokolo krpice ogledajući je sa svih strana.

Ciplić je sa zebnjom čekao što će se sad dogoditi. On je znao da ispod ribica vrebaju velike ralje.

Grdobina je međutim stajala nepomično i čekala valjda zgodan čas da jednim zahvatom proguta obje ribe.

Uto najednom grdobina rasklopi čeljusti i zaleti se k ribicama.

Jednu ribu zahvate pokretljivi zubi, dok je druga uspjela da pobjegne.

Iako je grdobina već držala u ustima plijen, ipak je pohlepno gledala drugu ribicu. Još jedanput razjapi usta da i nju uhvati.

U taj se čas i prva ribica hitro izvuče iz čeljusti i skupa s drugaricom brže bolje otpliva u vis

Veselo su otplivale obje ribice, a Ciplić je ostao još časak, te izdaleka promatraše grdobinu, koja je oštro udarala repom. Valjda se je još ljutila što joj je izmakao skoro siguran plijen.

MORSKA ZVIJEZDA I SRČANKA.

Dok je Ciplić brzo plivao nad žutim pjeskovitim dnom, osjeti neko lagano gibanje mora. Pogleda oko sebe i dolje, u pijesku, ugleda neku školjku koja je polagano otvarala svoje ljušure. Bila je lijepa srčanka. Okrugle, blijedožute ljušture ove školjke bile su bogato nabrane, a preko nabora prelazile su smeđe pruge.

Lijepa je školjka otvarala ljušture i željno usrkavala svježu vodu.

Nedaleko srčanke pružala se na pijesku morska zvijezda. Njenih pet krakova jasno se je isticalo na žu-

tom dnu. S donje strane gipkih krakova izvirivale su tanke prionjive nožice koje su više sličile nekim nježnim dlačicama nego li nogama.

Mali je Ciplić bio zadovoljan što je susreo tako lijepo stvorenje. Još se je, sa zebnjom u srcu, sjećao strašnih čeljusti grdobine i njenih varavih zastavica. pak se je veselio što je sad ugledao lijepu zvijezdu. Sudeći po njenoj vanjštini, sigurno je to bila mila i bezazlena životinja! Ta ništa na njoj ne potsjeća na pakost i zlobu. Nema nikakovih grabežljivih zubi ni otvorenih čeljusti kao morski pas i grdobina. Njene prionjive nožice tako su tanke i nježne!

Dok je Ciplić ovako u sebi premišljao, lijepa se je zvijezda sa svojim tankim nožicama pomicala prema srčanki i govorila:

»Ah, kako sam sretna, lijepa srčanko, što sam te srela. Prošla sam mnoge zalive i drage, ali nijesam nigdje vidjela tako krasne školjke. Mora da svakoga zadive tvoje ljušture tako bogato nabrane. Kakova tek mora da se ljepotica skriva u njima? Otvori samo malo ljušture, srčanko moga srca!

Zvijezda je na to lagano pokrećući prionjivim nožicama, dolazila sve bliže i bliže srčanki.

Lijepoj su srčanki valjda laskale riječi morske zvijezde, jer je počela polagano otvarati ljušture. Ispruži dapače i crveno stopalo kojim se pomicala po pijesku.

»Oh, divnog li stopala u lijepe srčanke!« — opet će zvijezda. — »Što bih ja dala da imam takovo stopalo mjesto ovih mojih tankih nožica! Ali čega se bojiš, ljepotice? Otvori samo još malko svoje ljušture. Ta ja sam došla da te pozdravim i da ti reknem

kako ti se divim. Toliko te volim da bih te najradije od srca zagrlila i poljubila.«

»Vidiš« — mislio Ciplić. »Lijepa zvijeda je sigurno dobra prijateljica srčankina.«

Međutim je zvijezda doplazila sasvim do srčanke i polagano najprije jednim pak onda ostalim trakovima obuhvatila srčanku kao da je hoće zagrliti.

To je mali Ciplić i mislio, ali ga začudi grčevito naprezanje srčankino da zatvori ljušture. Brzo zapliva k srčanki, ali ima što i vidjeti! Morska je zvijezda pohlepno sisala jadnu srčanku. Izvrnula je dapače i sam želudac napolje, da može bolje isisati.

To Ciplić nije mogao gledati. Odvrnuo je oči od strašnog prizora i samo je želio da čim prije ode sa tog mjesta.

Čas kasnije žurno je plivao dalje i razmišljao o događajima zadnjih dana.

Saznao je da se u mulju sakrivaju grdne grabljive životinje, koje varavim zastavicama mame k sebi neiskusne ribice, ali ima ih i takovih koje u lijepome liku laskavim riječima znadu da upropaste slabija stvorenja.

Zloća i pohlepa pokazuju često puta svoja svojstva po vanjskom obličju, ali se često puta sakrivaju pod nježnim i lijepim likom.

NATJECANJA MORSKIH KONJICA.

Prostrana ravnica bila je gusto obrasla zelenom morskom travom. Između busenja provlačio se je Ciplić. On je bio vrlo veseo što je iz pustog pjeskovitog kraja došao u lijepi zeleni predio.

Prolazeći između zelenih listova naiđe na malu čistinu. Dno je tu bilo posuto finim pijeskom.

»Ovdje ću se malo odmoriti« — pomisli Ciplić. Lagani i sitni titraji mora dodirnu osjetljive ljuske malog Ciplića.

On se obazre pravcem odakle su titraji dolazili i ugleda neku čudnu smiješnu podobu koja je prelazila čistinom. Taj čudni stvor bio je tanak i mršav. Glava mu je bila produljena u dugačku njušku i vrlo nalikovala konjskoj. Po cijelom koštunjavom tijelu nizali se mnogi nabori. Neke bodlje stršile su mu sa glave i leđa, a uski i dugački rep bio je savijen poput puža. Malo morsko čudovište prešlo je dotle na drugu stranu čistine i obavilo rep oko jednog lista morske trave.

Malo kasnije prelazio je čistinom drugi takav stvor, koji se je isto zakvačio repom o morsku travu. Iza njega slijedio je treći, pak četvrti, peti ... — dok se nije čitavo društvo poredalo uokolo čistine na listovima morske trave.

Sad ih je Ciplić mogao dobro razmotriti, jer su stajali sasvim mirno i ukočeno.

»Kakove su to ribe« — mislio je Ciplić — »koje drže tijelo okomito, glavom gore! Ne opažaju se na njima ni peraje. Ali da! Kad se bolje pogleda, onda im se vidi na leđima mala peraja. Sitne li su im i uske trbušne i prsne peraje! Ali najčudnija im je glava i na glavi okrugle oči. Gle! Svako se oko okreće za sebe! Čudnih li stvorova!«

Međutim dvije od tih čudnih riba stupe u sredinu čistine i tu počnu da izvode razne vještine.

Morski konjici

S malim savijenim repovima čvrsto se zakvače jedna o drugu i tako zakvačene vuku svaka na svoju stranu. Vuku, ter vuku, potežu, ter potežu, napinju se i napinju. Glavom i ispruženom njuškom hvataju se morske trave da imaju što jače uporište. Vrte se okolo naokolo i nastoje da jedna drugu nadjačaju. Napokon jedna ribica pretegne, a druga odkvači rep i povuče se na stranu.

Ostale čudne ribe živo su pratile igru svojih drugova.

Opet u sredinu doplivaše druge ribe i opet započeše istu igru.

Druge ribe su opet pratile igru i nestrpljivo očekivale konačni uspjeh natjecanja. Kad je posljednja igra bila dovršena, stupi u sredinu neki novi svat. Bio je vrlo tanak, a dugačak. Imao je produljenu glavu i malene oči. Po obliku tijela nalikovao je sasvim na šilo.

Šilo se visoko uspravi usred čistine i počne govoriti:

»Morski konjici! Ova natjecanja počeli ste upravo odlično. Već prošlih godina postigli ste prvenstvo u našem moru i osvojili naslov prvaka, naslov oko kojeg su se vaše želje plele i za kojim su vaša srca čeznula Taj naslov, davno zaslužen, bio je osvojen tek lanjske godine u teškoj i dugoj borbi.

Ali baš te bitke poticale su vaše neustrašivo oduševljenje i iz dna ste srca klicali: naprijed za pobjedu. Uvijek, na svim natjecanjima igrali ste hrabro, upravo lavovski. Igrali ste hrabro za slavu našeg mora, naše domovine.

Danas su predigre za prvenstvena natjecanja, gdje će se i morski konjici iz čitavoga svijeta boriti za slavni naslov prvaka svijeta. Uvjeren sam da će naši mladi, poletni, sposobni i vješti takmičari uspjeti da svojom odličnom igrom i lijepom pobjedom osvoje časni naslov prvaka svih mora od Sjevernog do Južnog.

U vašoj pobjedi gledamo veliko i značajno djelo, vidimo ostvaren naš uzor velike moćne i slobodne domovine.

Samo treba da ostanete čvrsti i ustrajni do konačne bitke i pobjede.

Naprijed na utakmice, naprijed u pobjede! Živili naši mladi takmičari! — dovršio je govornik svoju pobudnu besjedu.

Ciplić je pomno slušao govor dugonje, ali nije mnogo razumio. — »O kakovim je to pobjedama riječ? Kakovo je to veliko i značajno djelo?«

Vidio je doduše male konjice gdje se repićima natežu tko će koga da nadvlada, ali je mislio da su to samo igre morskih konjica. I Ciplić se je rado praćkao u moru i rado je izvodio svakojake igre, ali mu nikad nije palo na um da u tim igrama gleda neke pobjede i nekakova slavna djela. Biće da se govori o nečem drugom!

»Oprostite« — zapita Ciplić najbližeg konjića — »o kojim pobjedama govori taj dugonja?«

»Ta o slavnim uspjesima na današnjim natjecanjima! Danas se je dokazalo da smo mi ipak prvi, prvi među svim konjicima« — ponosno uzdigne mali konjic svoju koštunjavu glavu i prevrne očicama.

»Pobjede? Uspjesi?« — začudi se Ciplić. »Zar vi smatrate pobjedom tu vašu smiješnu igru? To li su vaši uspjesi, u tome je vaša slava?«

Morski konjic uvrijeđeno promjeri Ciplića:

»Vidim da si prava i potpuna neznalica ili zaostali glupak kad ne razumiješ da sjajnim pobjedama na ovim igrama mi pronosimo cijelim svijetom ime i slavu našeg mora. Za takove ovdje nema mjesta. Tornjaj se!«

Mali se Ciplić zastiđen povuče i otpliva dalje. Putem je razmišljao o natjecanjima morskih konjica.

Ne, on to nije mogao razumjeti! Da su oslobodili svoj dom od grabežljivaca, da su našli način kako da umaknu mrežama, da su svome rodu osigurali miran život, a onda bi razumio da govore o pobjedama i uspjesima, ali ovako? Natezanje repovima — zar su to neke slavne pobjede i uspjesi? Na koncu svog razmišljanja Ciplić je došao do zaključka da su morski konjići, i ako na prvi pogled izgledaju bistri i veseli, uistinu glupa i dosadna stvorenja.

NEOČEKIVANI SUSRET.

Mirno je ležao mali Ciplić uz guste resine i odmarao se od dugog plivanja morem, kad ga iz njegovog sanjarenja prene neki poznati glas:

»Jeli moguće? To li si ti Cipliću?«

»Tko me zove?« — prene se Ciplić.

»To sam ja, kuma Jega!«

»Vi, kumo Jego! Ovdje?« — čudio se Ciplić.

»Ja sam, ja glavom, sinko moj. Evo i mene na putu. ‚Tko bi se tome bio nadao?' reći ćeš. Već sam mislila da ću svoje dane dovršiti tamo u malom potoku, ali eto moram na put!«

»Ali kako to? Zašto? Kamo?« — pitao najedanput Ciplić.

»Zašto? Kako? Kamo? Puno toga pitaš, sinko, puno. Ne znam ni sama kako da ti na sve odgovorim. Kako? Eto! Malo poslije nego što si ti otplovio zahvatio mene neki nemir. Sve me nešto goni na put. I moram da idem. Kamo? Tamo daleko. Kroz ovo naše more u veće, pak onda još dalje, dalje u najveće more. Eh, čula sam ja govoriti da nas jegulje zna zahvatiti velika želja za putovanjem, ali nijesam vjerovala da je to istina. Sad vidim da je tako.«

»Ali, zašto idete na tako daleki put?«

»Idem, sinko, tako daleko, jer ću tamo u velikom moru odložiti svoja jaja. Male jeguljice mogu da se razviju samo u velikim dubinama. I ja sam se rodila tamo u velikom moru.«

»I vi, kumo Jago! Ja sam doduše još malen, ali znam da su mi pričali, da ste u onom našem potoku već odavna, od najranijih dana vaše mladosti.«

»Jest, istina je, sinko, ali ja sam kao mala jegulja došla iz dalekog mora. Veliko nas je bilo mnoštvo; a sve smo bile malene i providne ribice. Nijesam ja onda bila ovako obla i debela, već tanašna i plosnata, a takove su bile i sve moje drugarice. Lako smo zato plovile morem, velikim prostranim morem i sve smo dolazile bliže i bliže kraju, kao da nas neka neodoljiva sila vuče k zemlji, k rijekama. Kad bi prispjele do kakovog ušća rijeke, onda bi ta gomila sićušnih stvorenja zaplivala svom snagom uz vodu. Eh, teško je bilo to putovanje za sitne jeguljice! Koliko napora, koliko jada i stradanja! Ali išli smo naprijed, naprijed do cilja do rijeka, rječica, potoka i potočića.

Tu su, u slatkoj vodi, male jeguljice tražile i nalazile prijatan dom. Takovo je bilo naše putovanje! Ja sam ga onda sretno preturila, ali sada?

»Preplivaćete sretno i sada, kumo Jego, ali vratite nam se opet natrag.«

»E, sinko dragi, slutim da se nikad više neću povratiti. Ostaviću svoje kosti tamo u velikom moru.«

»Jadna kumo Jego.«

»Ne žali me. Svako stvorenje živi onako kako mu je određeno. Svako treba da u životu ispuni svoju zadaću i u tome treba da nađe svoje zadovojlstvo. Tako ti je to, moj Cipliću!

»Istina je sve to, ali ja ipak vrlo žalim što vas neću naći na povratku kući.«

»Što ćeš, tako treba da bude. Eto, moj Cipliću, drago mi je da sam te srela i da te mogu pozdraviti. Da, molim te! Razgovaram s tobom o svojim brigama, a nijesam se sjetila da ti kažem što se je sve dogodilo u našoj luci otkad tebe nema.«

»Ej, kumo Jego, baš sam vas htio pitati.«

»Zlo, moj Cipliću, zlo. Uvukla se u našu uvalu ona podmukla hobotnica.«

»Hobotnica? Ona?«

»Da, hobotnica. Otkad se ona ugnijezdila tamo na ulazu u luku, iza svjetionika, nema više mira ni počinka. Nikad ne znaš kad će izići u lov na ribe i rake. Kažu da je u jednoj obližnjoj uvali osakatila velikog jastoga, a kad je njega nadvladala, gdje ne će naše male ribice!«

»Poznam je ja već. Vidio sam je na djelu, ali nijesam ni slutio da će se ona uvući u našu uvalu.«

»A jest. Eto, vidiš, moj Cipliću, nije doma dobro. Ne znam što bih te savjetovala, da se vratiš ili ne. Znaš, nekako je sve prazno bez tebe, praćkaliću moj! Čula sam kako i djeca govore: »A što nema više Ciplića? Sigurno je poginuo.« Male babice i šparići često govore o tebi.«

Ganuo se Ciplić na spomen doma i prijatelja, pogotovu kad je čuo da su u pogibelji. Kako da ne pođe da im u nevolji pomogne? Ali što može on mali i neznatni Ciplić? Sjeti se, uto, sudbine morskoga psa. Ne, ne smije se pred zlom i nasiljem bježati, i ako si malen i slab. Često puta i pred malom zaprekom silnici ustuknu. I mali Ciplić odluči odvažno:

»Odmah se vraćam kući. Nisam jak i ne znam se boriti s nasilnicima, ali ću ipak nastojati da bar u nečemu pomognem svojima.«

»Tako, tako, Cipliću moj, uvijek sam ja govorila da si ti hrabra ribica. Ali, čuvaj se, znaš, hobotnica je podmukla zvijer.«

»Poznam je, poznam. Ali nešto ću vam reći. Sada imam i ja iskustva. Svako se nasilje prije ili kasnije samo kažnjava.«

»Biće, biće, sinko, ali mnogo puta i nevini stradaju.«

»Imate i vi pravo. Ipak, ja vjerujem da ćemo se prije ili kasnije osloboditi hobotnice.«

»Daj Bože! Ali, dragi Cipliću, ja moram dalje. Zbogom! Pozdravi mi sve u luci i, znaš, ako dođu tamo male jegulje, lijepo ih primi. Tko zna, možda to budu moja djeca.«

»Zbogom, kumo Jego, Zbogom!« — pozdravljao Ciplić. — »Tako mi je žao što vas na povratku neću naći.«

»E, sinko, tako treba da bude. Zbogom!« i vijugavo tijelo jeguljino zapliva dalje, i za čas se izgubi u dubinama.

CIPLIĆ U MREŽI.

Veselo je plivao mali Ciplić, jer je osjećao kako morska voda pravi sve veći otpor njegovim perajama. Po tome je znao da se približava mjestu gdje se slana morska voda miješa sa riječnom vodom. Strujanje vode postajalo je sve jače. Bila je to velika rijeka, koja se je širokim ušćem izlijevala u more. Uokolo je raslo bujno morsko bilje. Tanke zelene niti lagano su treptale nošene vodenom strujom. Debeli mulj pokrivao je dno. Kao svi cipli, i mali je Ciplić volio takove predjele.

Kod jednog zelenog busena opazi Ciplić nekoliko velikih i krasnih riba. Po vitkome tijelu i velikim srebrnasto-sivim ljuskama prepozna svoje rođake ciple.

Veselo zapliva prema njima. Uljudno pozdravi velike ciple, koji ga prijazno primiše.

»Odakle si ti, mali?« — upita ga neki debeli cipal — »još te nijesam nikad ovdje vidio.«

»Ja i ne boravim ovdje. Moj je dom dosta daleko. Na otoku, kod ušća malog potoka.«

»No, no, kad je tako, dobro si učinio što si došao amo. Ovdje se može dobro živjeti.«

»Ne mislim se zadržavati. Ja putujem po moru, a sada sam baš na povratku k domu.«

»Što, ti putuješ po moru?« — začude se cipli. »Pa kamo si to putovao?«

»Iz mog doma, tamo na otoku, putovao sam prema jugu. Sišao sam kasnije dolje u dubine i opet se uzdigao na površinu.«

»Pak što si sve tamo vidio?« — pitali cipli, koji se nijesu nikad udaljivali od ušća ove velike rijeke.

Mali je Ciplić jedva dočekao da može nekome ispričati svoje doživljaje i stao je da dugo i živo pripovijeda.

Pričao je o podmukloj hobotnici i napržici jastogu, o čudnoj zajednici raka samca i crvene spužvice, a nije zaboravio spomenuti gizdavu perisku i njenog vratara. Na koncu je ispripovjedio žalosni svršetak pjesnika Stjegonoše.

Veliki su cipli pažljivo slušali razgovorljivog Ciplića i čudili se njegovim doživljajma. To je ustinu bilo čudno ciplima koji se nerado dijele od obalnog kraja. Čudan im je bio taj mali Ciplić, kao da nije njihova roda. Kud li je sve on samo lutao po moru!

Hm, da, da... smješili se ispod brkova debeli cipli, gledajući Ciplića kako živo priča svoje doživljaje.

Dok su tako cipli, okupljeni oko Ciplića, slušali njegovo pripovijedanje, neopazice neke tanke niti stadoše stiskati sakupljeno mnoštvo.

Mreža... sjevnu svima ista misao.

Mreža... pomisli s užasom Ciplić i sjeti se pripovijesti Srdele Srebrnice.

Mreža se stiskala sve jače i jače i povlačila ciple prema površini.

»Jao!« pomisli Ciplić — »sad će nas izvući na zrak, i onda je sve svršeno.

Ipak se ne prepusti očaju. Progura se između velikih cipala koji su se bezglavo vrtjeli u mreži i za čas se nađe tik uz samu mrežu.

»He« — poveseli se Ciplić. Oka na mreži bila su široka. Mali bi Ciplić mogao da se bez poteškoće provuče i spasi, ali kako će ostali cipli? Zar da prijatelje ostavim u nevolji? Ne, to nikako. Kako da i njima nađem način spasa? Kako? Ta mreža mora da ipak negdje svršava, ali gdje? Dolje prema dnu nije, jer nas povlači gore. Idem prema površini!

Sve uz mrežu dizao se Ciplić gore i došao do površine mora, ali dok je dopiralo more sizala je i mreža.

»Što sad? Gdje ova mreža svršava? Da povirim iz mora?« — pomisli Ciplić i uzdigne se iz vode. »Nema druge, treba skakati!«

Mali Ciplić zagnjuri opet u more, stigne do velikih cipala pa im rekne:

»Pazite. Mreža svršava na površini, hajte za mnom i radite što ja radim.«

Cipli ga začuđeno i prestrašeno pogledaše. Oni su se bili već predali sudbini, ali ipak mnogi otidoše za Ciplićem, koji je za čas bio na površni i . . . hop preskoči Ciplić rub mreže, a za njime ostali cipli hop . . . hop . . . hop . . . preskoče mrežu i za čas se izgube u dubini.

Poslije par časaka opet se Ciplić nađe sa velikim ciplima. Oni svi okružiše Ciplića te mu zahvaljivahu što ih je onako spretno spasio iz mreže.

»Baš si okretan i brz ciplić. Evala ti!« reče jedan.

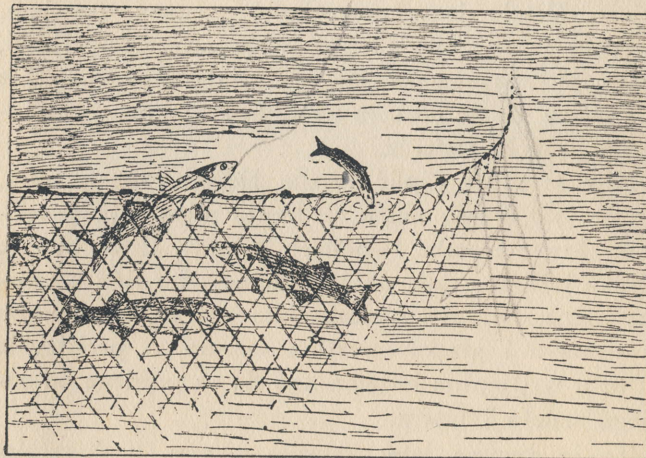
»Vrlo domišljat i lukav« — dodade drugi.

»E, vrlo pametan, vrlo je pametan taj mali« — ponavljao jedan ugojeni cipal.

»Ha, ha« govoraše prvi. »Pravo kažu ljudi: lukav je cipal iz luke. I na našem se malom Cipliću vidi da je u luci uzrastao. Pametna je to ribica!«

»Šteta što nisi naš! Zašto ne ostaneš ovdje? Nema ti ljepšeg kraja za nas ciple no što je ovaj kraj ovdje!«

»Istina« — doda ugojeni cipal, — »imaš hrane u izobilju. Svega što ti srce zaželi. Ostani samo kod nas.«

Ciplić skače iz mreže

»O ne, ne« — branio se Ciplić. — Vraćam se odmah k domu. Treba da što brže dođem kući. Da ostanem ovdje u vašem obilju, tko zna što bi od mene bilo. Lako bi ovdje omlitavio i ne znam dali bih mogao drugi put spasiti i sebe i vas iz mreže.

Tako se branio Ciplić i šalio sa velikim ciplima, koji su ga redom nagovarali da ostane na ušću velike rijeke.

Napokon mu ipak uspije da se s njima oprosti, i otpliva opet u široko more.

KOLO MORSKIH KRASNICA.

Bilo je rano jutro. Sunce se je tek pojavilo na obzoru, i zato je na površini mora bilo još ugodno i svježe. Veselo je udarao Ciplić repnom perajom. Osjećao je svježinu morske vode na svakoj ljuski, pratio je titrajima peraja lagano talasanje mora. Uz to i misao, da će doskora ugledati svoj dom, ispunjala ga pravom radošću.

Nije se samo Ciplić veselio ljepoti ranoga jutra, čitavo jato divnih nekih stvorenja plivalo je površinom. Prave morske ljepotice! Njihovo tijelo bilo je nježno i lagano, kao da je satkano od najčišće morske pjene. Drhtava i glatka bila su ta bića, kao što je drhtava i glatka površina morska, a prelijevale su se u najljepšim bojama kao da su građene od samoga sedefa i bisera.

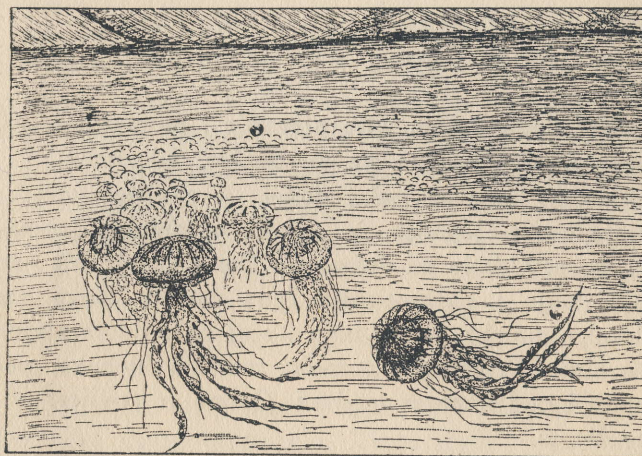
To je divotno jato prolazilo morem, u dugačkim nizovima, njišući se lagano i pravilno kao u kolu.

Pravilno njihanje njihovo pratilo je jedva zamjetljivo pjevanje koje je Ciplić više osjećao nego čuo:

Oblivena morskim valovima
Obasjana suncem sa visine
Zanjihana povjetarcem lakim
Mi smo čeda iz morske dubine.

Bijedni naši roditelji mili
Daleko su od ove miline
S njihova nas krila otrgnulo
I ponijelo more iz dubine.

A oni su — u nesreći — sretni
Što im dragoj djeci sunce sine
Što se djeca izbaviše ropstva
Tamnih hridi i morske dubine.

Zlatnice morske

Uz pjesmu lebdjelo je kolo i lagano se njihalo.

Svodoliko tijelo morskih krasnica bilo je žućkaste boje. Usred svoda tamnila se smeđa šara u obliku zvijezde. Rub svoda bio je sav krasno izrezuckan i ukrašen tankim tracima koji su se savijali kao kakove šarolike vrpce. Ispod svoda pružala su se četiri

veća traka i valovito se previjala pri svakom pokretu tijela. Svodoliko tijelo se je pravilno zatvaralo i otvaralo, i s tim se je gibanjem držalo na površini.

Ljepših bića nije Ciplić još nikad vidio!

Tko zna odakle dolaze ta čudesna stvorenja, prozirna kao voda, drhtava kao morska pjena i lagana kao dašak vjetra?

Čudno glase njihovi stihovi! Iz kakovih li to dolaze dubina?

Prozirno jato dolazilo je sve bliže i bliže.

Ciplić priđe ljepotici koja je predvodila kolo i reče:

»Već dugo slušam vaše pjevanje i promatram vas, lijepe neznanke. Tko ste vi, odakle dolazite?«

»Daleko nam je rodni dom« — zanjiše svodolikom glavom ljepotica. — »Dolje u tamnim dubinama mora. Odatle mi dolazimo. Tko smo mi? Mi smo najnježnija i najprozirnija čeda morska. Zovu nas Zlatnice morske, jer je boja i sjaj naše odore sjajna kao zlato. Pripadamo porodici morskih klobuka, poznatih i pod imenom meduzâ. Čudna je povijest našeg života.

Dolje, u dubini morskoj, žive naši roditelji. Čvrsto su prirasli uz kamenite hridi. Ne mogu da se otrgnu od nje i da slobodno zaplivaju morem. Ali u svom krilu uzgojili su nas, djecu svoju, i njoj su predali svoju čežnju za slobodom, za prozirnim visinama. I uistinu jednoga dana digosmo se u visine sve do površine morske. Naši su roditelji još dolje na morskome dnu, i sretni su što su bar njihova djeca postigla cilj za kojim su i oni čeznuli.«

»Oh, kako je to lijepo, kad se djeca sa ljubavlju i zahvalnošću sjećaju svojih roditelja!« reče Ciplić.

»A kako i ne bi? Ta nijesu li oni nas uzgojili na svome krilu i dali nam snage i zamaha da se podignemo u vis? Kakve bi mi crne nezahvalnice bile, kad se ne bi svugdje sjećale s ljubavlju onih, koji su nam dali život?«

»Istina je« — potvrdi Ciplić, pak onda zapita:

»A nijesu li se bojali vaši roditelji da vas puste daleko od sebe? Ta vi ste tako lagana i nježna stvorenja!«

»I ako smo nježne i lagane, tako da nas jači talasi morski mogu ozlijediti, ipak možemo da bez bojazni plivamo morem. Naši nam roditelji dadoše u baštinu veliko blago, a to je sposobnost da otrgnute dijelove tijela možemo lako obnoviti. A opet, i ako smo nježne, mi se znamo i braniti. Čim nas netko nepozvan dodirne, odapnu se od nas stotine malih žalaca, žarnjaka, koji oštro peku i žežu. Tko se nas jedom dotakne, neće lako drugi put pokušati.«

»Uistinu veliko blago su vam namrli vaši roditelji« — reče Ciplić — »ali da i mene ne opeknete, ugnuću vam se s puta. Pođite samo napred, i želim vam sretno putovanje, lijepe zlatnice morske.«

I Ciplić se udalji, a prozirno jato se i dalje njihalo otvarajući i zatvarajući svodoliko tijelo.

HOBOTNICA U LUCI.

Bilo je već sunce zašlo kad se je Ciplić približavao rodnoj uvali. Sumrak se je polagano spuštao nad morem. Veseo je bio Ciplić što je blizu rodne uvale i

što će brzo biti kod kuće. Već je bio kod velikog kamenog zida koji je štitio luku od vjetrova. U svjetioniku, koji se uzdizao na kraju zida, svijetlo je bilo već upaljeno i odražavalo se u moru treptavim sjajem.

Dok je plivao, nešto podalje velikog kamenja koje je ograđivalo svjetionik, opazi iznenada kako neka tamna sjena prelazi preko bijelog kamenja. U mraku nije Ciplić dobro razabirao što bi to moglo biti. Eto, sada sjena prolazi baš ispod svjetionika. Crveno svijetlo nešto jače zatrepti i Ciplić vidje kako se neko veliko tamno tijelo pomiče od kamena do kamena. Po vijugavim krakovima prepona Ciplić podmuklu hobotnicu:

»Što?« — zaprepasti se Ciplić. — »Hobotnica ovdje? Sada noću, kad je sve u uvali pozaspalo? Što traži ovdje taj noćni grabežljivac? Sigurno vreba na plijen. Možda se tu, među kamenjem. skriva kakova ribica i sada bezbrižno spava.

Dobro srce malog Ciplića uzdrhta od uzbuđenja i straha. Zavesla opet svojim perajama, i zapliva ravno prema kamenu uz koji je klizila hobotnica. Tu, u jednoj udubini, ugleda malog šparića kako mirno spava, tek pomalo trepćući perajima. Jadnik nije ni slutio kakova mu je pogibelj blizu. Hobotnica se je dotle sve više približavala špariću i, evo, na, sad će ga zahvatiti.

Ali u taj se čas stvori Ciplić do šparića. Naglim zamasima peraja probudi ga i reče:

»Bježi, eto hobotnice.«

Uistinu, u isti čas pred njima u tmini zasjaše ogromne izbuljene oči.

Šparić, iznenada probuđen, odmah se snađe i zapliva žurno prema luci, a mali Ciplić za njime. Za obojicom je brzo plivala bijesna hobotnica.

Ciplić je osjećao kako se more za njim sve više i naglije burka pod pritiskom snažnog istiskavanja vode kroz lijevak hobotnice. Osjećao je kako mu ona dolazi sve bliže i bliže. Njeni sluzavi krakovi već su dosezali Ciplića. Jao, sad će ga zahvatiti!

Kroz tili čas preleti mu umom čitav njegov život, a najviše događaji posljednjih dana. Zar da sada pogine tu, u rodnoj uvali, poslije sretno prebrođenih mnogih opasnosti? I to baš da podlegne ovoj strašnoj hobotnici? Ne, ne, on hoće još da živi, boriće se do krajnih sila!

Izmorene peraje Ciplićeve snažno zagrabiše more, i on odmakne naprijed.

Ali već do par časaka osjeti kako se glomazno tijelo sve više njemu približuje.

Njega je već snaga sasvim izdavala, perajama je jedva micao. Kad u to opazi jednu rupu među kamenjem. Ciplić, koji nije običavao sakrivati se po pukotinama, uvuče se između kamenitih ploča obale.

Sav izmoren i iznemogao od straha i napora skutri se u rupi. Pomalo se umirio i već je mislio da je pogibelj minula, kad . . . strahote!

Kroz usku pukotinu ulazio je, kao kakova zmija, vijugavi krak. Tanašni vršak dolazio je sve bliže i bliže Cipliću. On je odmicao pred njime sve dublje u rupu, ali dalje se nije moglo. Sve je uokolo bila čvrsta stijena. Uzalud je Ciplić tražio barem kakovu sitnu rupicu. Sve sami kamen. Već ga je vršak kraka doticao. Osjećao je na ljuskama čvrsti pritisak

prijanjalka. Zalud se Ciplić praćkao i otimao. Krak ga je izvlačio iz pukotine. Ah, zašto se je vratio u rodnu uvalu? Ta znao je da se je ovdje ugnijezdila ova strašna neman, koja će ga sad progutati. Oh, kako bi još želio živjeti! Ali ne, ne žali što se je vratio. Učinio je svoju dužnost. Došao je da pomogne svoje. Spasio je život svom drugu. Pa ako sad ima da pogine, bolja je i časna smrt nego kukavički život. I mali Ciplić je smireno čekao smrt.

Kad, najednom, osjeti kako popušta pritisak prijanjalka i kako se vijugavi, rastezljivi krak odmotava od njegova tijela. Čas kasnije krak se polagano izvukao iz rupe, i Ciplić je bio oslobođen strašnog pritiska.

Mali Ciplić nije sam sebi vjerovao. Pružao je peraje. Okretao tijelom. Uistinu bio je zdrav i čitav.

Što se dogodilo? Kako to da je ona nezasitna hobotnica ostavila siguran plijen?

Još dršćući od straha, oprezno izviri Ciplić iz pukotine. Tu nije bilo hobotnice. Gdje je?

Ciplić sada izađe sasvim iz rupe.

Naokolo je more bilo mirno. Ciplić oprezno zapliva tik uz kamenitu obalu, kad li, nedaleko, opazi hobotnicu kako vrebą na nešto malena i bijela što bi od vremena do vremena zaronilo u more.

Mali se Ciplić malo odmakne od obale i kroz mrak razabra da je to ruka neke djevojčice, koja je sjedila na stepenicama i sabirala pužiće.

Na rubu obale sjedilo je nekoliko ljudi i počivalo na večernjem hladu.

Ciplić je pažljivo promatrao što hobotnica radi, ali ipak radi sve većeg sumraka, nije mogao tačno

razabrati, što se zbiva uz obalu. Vidio je još kako hobotnica prilazi stepenicama, čuo je povik i vidio kako je djevojčica pala u more.

U isti čas skoči jedan čovjek na stepenice i izvuče djevojčicu, koja nije pala u dubinu, već se zaustavila na zadnjoj stepenici.

Sva djeca i odrasli okupili se oko djevojčice koja je glasno plakala. Jedan ribar ostade ipak uz obalu i zagleda se u more. Iz vode se nešto od kada do kada uzdizalo. Ciplić je znao da su to krakovi hobotnice. Je li malo prije ona njima dodirnula ruku djevojčice, koja se nato prestrašila i pala, to Ciplić nije znao, ali je znao da je hobotnica bila blizu, vrlo blizu djevojčice.

Što ju je tjeralo da ide k stepenicama i da se uzdiže do površine? Valjda bijela ruka ove djevojčice činila joj se zgodan plijen? Svakako oštro oko starog ribara Marka ugledalo je hobotnicu, on je u čas sašao niz stepenice i rukom zahvatio hobotnicu, te je jednim zamahom bacio o kamenitu obalu.

Sluzavi krakovi još su se pokretali i podizali okrećući se prema moru, ali već drugim zamahom, pak trećim snažnim udarcem bila je svladana i žilava otpornost morskog mekušca.

Hobotnica je sada ležala nepomično i mirno. Njeno mekano i podatno ali čvrsto tijelo sasvim je klonulo uz tle. Negda žilavi i raztezljivi krakovi ležali su mlohavo savijeni. Velike oči nijesu više onako podmuklo sjale, već su ukočeno stajale na spuštenoj glavi. Jake kukaste čeljusti bile su još čvrsto stisnute, ali nijesu više mogle nikoga zahvatiti svojim jakim pritiskom.

Sad se Ciplić sjeti sudbine morskog psa. I on je dočekao sličan svršetak kao i hobotnica. Zloba, nasilje i nepravda često puta nađu svoju propast u vlastitom nasrtljivom bijesu.

Dotle se već potpuno spustio mrak nad malo ribarsko selo. Bila je noć vedra, bez mjesečine, tek su zvijezde sjale svojim sitnim lučima. More se je tiho njihalo, kao da uspavljuje svoja čeda, koja su pozaspala u dubinama između resina, između kamenja i pijeska.

POVRATAK.

Kad se je Ciplić probudio sjajna je sunčana svjetlost već obasjavala čitavu uvalu. Ciplić je bio sretan što mu je napokon osvanulo jutro u rodnoj uvali. Odjednom se sjeti prošle večeri. Da nije to sve bio samo san? Zar je uistinu strašna hobotnica mrtva? Ipak se sasvim dobro sjeća kako ju je stari ribar ulovio tamo na obali.

Sada su na obali ribari prostirali svoje velike mreže da se na suncu osuše. Nekoliko djece sjedilo je uz rub obale, a nekoliko se njih igralo skačući sa obale u more.

Ciplić prepozna među njima i malog plavokosog dječaka, koji ga je bio pustio u more. On je sjedio nešto podalje od drugih i promatrao more. Nikad ga Ciplić nije vidio gdje drži udicu ili povraz u ruci. I danas je samo mirno sjedio i kao da se zadubao u misli promatrajući malu lađicu od papira, koja je plovila površinom.

U to jedan od dječaka koji su se utrkivali po obali, dođe do plavog dječaka i iz šale, obijesti, što li, gurne malog sanjara tako da je pao u more.

Glasan smijeh zaori na obali među djecom. Plavokosi dječak se okretno praćkao u moru i kao kakova riba isplivao do površine.

Dječak, koji ga je gurnuo (to je bio onaj koji je nekoć bio ulovio Ciplića) stajao je međutim tik uz rub obale i zlorado se smijao svom drugu. Nehotice mu poklizne bosa noga i on pade. Pao je vrlo nesretno, jer je pri padu udario glavom o kameni rub obale.

Omamljen tim udarcem pao je u more i sigurno je bio u nesvijesti, jer je tonuo sve dublje i ne pokušavajući da se spasi plivanjem.

Plavokosi dječak bio je već dostigao obalu, ali, vidjevši što se dogodilo, živo zapliva natrag i još prispije na vrijeme da zgrabi druga. Bio je zadnji čas! Dašćući od napora jedva jedvice je dovukao druga do obale, gdje su se već bili sakupili ribari, koji su dotrčali na glasnu viku ostale djece.

Ciplić je još vidio kako su oba dječaka izvukli iz vode. Plavi je dječak lako uzašao na obalu, ali onog su drugog dječaka ribari teškom mukom izvukli, i tek nakon nekog vremena uspjeli su privesti ga svijesti.

Ciplić je bio zadovoljan što je ta nezgoda sretno prošla. Divio se malom plavokosom dječaku, jer je ne samo hrabro isplivao, nego je također spasio možda i život svom drugu. »Lijepo je djelo učinio mali dječak« — mislio je Ciplić. »On je, eto, pomogao u nevolji i onome drugu koji je bio uzrok njegovu padu. On je zlo uzvratio dobrim.«

Sretan je bio Ciplić; ta dobra ribica uvijek se je veselila svemu što je dobro i lijepo.

Kad su se djeca udaljila sa obale, Ciplić lagano zapliva prema onom kraju luke gdje je bilo ušće potočića. Tamo je bio njegov dom!

Kada se je približavao svom zakutku, sa žalošću u srcu mislio je na kumu Jegu koja ga ne će veselo dočekati. »No, Njuškaliću moj, jesi li se napokon sretno povratio?« Tko zna gdje je ona sada? Tamo daleko u velikim dubinama oceana. Ali, rekla mu je, da će doći male jeguljice. Oh, neka dođu. On će ih lijepo primiti i smjestiti ih kod ušća potoka.

Eto, već je kod kuće. Rak Kosmelj je tu. On ga veselo pozdravlja mičući svojim nogama. A i oštra žučljiva vlasulja kao da se veseli povratku Ciplićevu, jer živo trepti trakovima.

Mnoge ribice skupile se oko Ciplića i živo ga pozdravljale mašući perajama. One su željele odmah znati sve što je on doživio na putu, a u isti čas htjele su ispričati što se je sve zbilo u uvali za njegova otsustva.

»Kuma je Jega otputovala« — poče jedna babica.

»Znam već, susreo sam je na putu. Sve vas je lijepo pozdravila.«

»A znaš, na ulazu u našu luku ugnijezdila se strašna hobotnica. Potamanila je mnoštvo riba i raka. Svi živimo u neprestanom strahu.«

»Skoro da me nije sinoć ulovila« — prihvati neki mali sparić. »Da me netko nije probudio, sigurno danas ne bih bio na životu.«

»Što, što?« — pitale ostale ribice. »Tebe je htjela uloviti. A tko te je probudio?«

»Ne znam« — reče šparić. — »Bila je to neka riba. Nijesam je prepoznao, jer je bio mrak. Tko zna što je s njom. Hobotnica je progonila i mene i nju. Možda ju je i uhvatila. Oh, kako bi rado znao što je s njom i tko je to bio?«

»To sam bio ja« — reče Ciplić — »i hvala Bogu sretno sam izbjegao hobotnici.«

»Što ti si to bio, Ciplću? Oh, hvala ti, velika hvala. Baš si se u sretan čas vratio u rodnu uvalu. Koje bi veselje danas ovdje vladalo da nema hobotnice!«

»Nema više hobotnice. Sinoć ju je ribar Marko ulovio« — reče Ciplić.

»Nema više hobotnice? Je li moguće? Oj, mali Cipliću, kako ti to znaš? Je li to sigurno?«

»Sasvim sigurno. Ja sam vidio kako je nepomično ležala na obali.«

»Cipliću, Cipliću« — veselile se ribice — »sad će opet biti radosti i veselja u našoj luci, a ti ćeš nam pričati što si sve vidio i doživio tamo u dalekom moru.«

»Hoću. hoću« — govorio Ciplić — »vrlo rado, moji drugovi, ali danas sam još umoran, pak ću malo da otpočinem.« I Ciplić se zakloni iza svog kamena, a male se ribice razbježaše veselo plivajući po luci.

Takav je bio povratak Ciplića Njuškalića u rodni dom. On, valjda, još i danas živi, tamo u luci ribarskog sela, kod ušća potočića. Pođite samo u njegovu uvalu i zapitajte malog plavokosog dječaka da vam ga pokaže. On ga naime, dobro pozna i svaki ga dan gleda kako veselo pliva i skače po moru.

POGOVOR.

Pošto je ova knjiga napisana za djecu s namjerom da, čitajući priču o morskim životinjama i njihovom životu, nauče i nešto istine iz zanimljivog morskog svijeta, to sam smatrala potrebnim da na kraju knjige dodam kratki tumač, u kome će mali čitatelji moći doznati kakve su to sve životinje i biljke u kojima se govori u ovoj knjizi.

Cipal je lijepa sivkasto-srebrnasta riba, koja se rado zadržava kod ušća rijeka. Kod nas živi uzduž cijele obale, a najviše na ušću Neretve i ostalih primorskih rijeka.

Jegulja je oblikom tijela nalik na zmiju. Kod nas živi samo u južnim rijekama i vodama što su spojene s njima: u Neretvi, Drimu i Vardaru. Jegulja živi u slatkoj vodi dok ne odraste. Kad odraste, putuje kroz Jadransko i Sredozemno More sve do Atlanskog Oceana i tu se mrijesti u velikim dubinama. Male jegulje koje su plosnate i prozirne putuju u jatima prema Evropi i tamo se nastane po rijekama i jezerima.

Srdela je riba koja se mnogo lovi u Jadranskom Moru. Srdele ljeti plivaju k obalama u velikim jatima. Ribari ih primame pomoću svijetla koje je postavljeno na lađi i love ih mrežama.

Kosmelj je kratkorepi rak koji živi uz obalu.

Špar je mala riba koja se zadržava u lukama i uvalama.

Glavoč je mala riba koja živi uz obalu.

Babica je mala riba.

Hobotnica je veliki glavonožac koji se zadržava uz obalu. Pokreće se pomoću osam krakova, na kojima se nalaze okrugle prijanjalke, i pomoću lijevka iz kojega štrca vodu i tako pliva unatrag. Ona je silno brza i borbena životinja. Napada na ribe i rake.

Jastog je veliki morski rak. Živi na kamenitom dnu.

Zvijezda morska je životinja iz koljena Bodljikaša. Ima pet krakova na kojima su prionjive nožice s kojima plazi po dnu. Na donjoj su joj strani usta. Hrani se školjkašima.

Trp spada isto u Bodljikaše. Ima valjkasto tijelo nalik na kobasicu. Na jednom kraju su mu usta oko kojih su razgranjena pipala.

Datula ili kamotoč je školjka koja ima tamno-smeđe ljušture nalik na datulu. Ona, izlučivanjem nekih kiselina, izdube kamen i u njemu je skoro sasvim sakrivena.

Periska je najveća školjka u Jadranskom Moru. Naraste do ¾ metra. Uz dno je pričvršćena snopićem tamno-zelenih niti koje nazivlju morska svila. U njenoj školjci živi mali okrugli račić koji se, pri kakovoj opasnosti zaleti prema unutrašnjosti školjke i time je upozori na opasnost.

M o r s k a t r a v a zovu se buseni neke biljke koja raste na dnu mora. Listovi su joj uski i vrpcasti, a razvija i cvijet i plod, koji more raznosi.

S a j e g o n o š a je prijevod latinskog imena (Vexillifer) male ribice strmorinca, koji za mladosti pliva površinom mora. Na glavi ima malu perajicu sa ispercima, koji nalikuju na zastave i odatle mu ime. Kasnije silazi na dno mora i živi kao nametnik u prohodu dubokomorskog trpa (lat. ime: Stihopus regalis.)

M o r s k a l a s t a v i c a je lijepa riba koja živi daleko od obale. Ona ima vrlo velike prsne peraje, tako da izgledaju kao krila, a može i letjeti nad površinom mora.

P r i l j e p a k je malen puž sa plosnatom, čunjastom kućicom s kojom se tako čvrsto prihvati hridi da ga ne mogu ni najjači valovi otrgnuti. Ljudi ga otkidaju kamenom ili nožem i jedu.

O g r c je mali zelenkasti puž koji živi uz obalu, te ga možemo svugdje naći.

R a k s a m a c je račić koji ima slab i mekan zadnji dio tijela, stoga se zavlači u puževu kućicu.

K o z i c a je lijepi žućkasto-zelenkasti prozirni račić.

M o r s k i p a s je ogromna morska riba koja naraste do 5—6 i više metara. Veliki je grabežljivac.

F a n f a n je riba koja često puta prati morskog psa ili brodove, jer čeka na ostatke hrane.

J e d r i l i c a je ženka jedrilca, koja ima lijepu vapnenu kućicu.

Z e l e n e r e s i n e su biljke koje pokrivaju morsko dno. One nemaju ni cvijeta ni ploda, a nemaju

ni korjena, ni stabljike ni lista, već im je tijelo vrlo jednostavno građeno, a zove se steljka. To su biljke steljnjače.

S m e đ e r e s i n e su resine smeđe boje. Nalaze se u dubljim dijelovima mora.

C r v e n e r e s i n e su crvene boje, a žive u još dubljem moru.

K o r a l j i su zadruge malih životinjica koje stvaraju od vapnenca čvrstu osovinu, koja je prekrivena crvenom korom. U njoj se skrivaju male životinjice: koraljni polipi, koji su nalik na cvjetiće.

C r v i c j e v a š i su crvi koji stvaraju oko sebe vapnenu cijev s otvorom na gornjoj strani. Kroz taj otvor pružaju škrge koje se sastoje od mnogo tanašnih niti.

M o r s k e r u ž e ili v l a s u l j e su životinje koje imaju mješinasto tijelo na čijem su gornjem kraju usta, oko kojih se je nanizalo mnoštvo tankih trakova. Njima je srodna i obična smeđa vlasulja koja živi uz obalu. Ove životinje spadaju u Mješince.

T r l j a je lijepa crvenkasta riba koja živi u dubljem moru. Vrlo je mnogo love radi tečnog mesa. Zalazi često i u uvale.

P a u k je riba koja ima otrovnu bodlju.

R a ž a je plosnata riba koja se zadržava sasvim uz morsko dno.

D r h t u l j a je plosnata šarena riba koja ima u tijelu neki posebni električni organ, pomoću kojega ošine električnim udarcem svakog koji ju dotakne.

Morska naranča je spužva koja oblikom i bojom naliči na naranču. U nju se sakrije rak samac i tako zajedno žive. Takova zajednica je na korist i jednog i drugog.

Grdobina je vrlo ružna riba koja živi na morskome dnu. Ona ima na leđima više šiljaka. Na jednome se nalazi neka krpica s kojom ona mami ribe da joj same dođu pred nezasitno ždrijelo.

Srčanka je ljepušna školjka sa žućkasto-smeđim ljušturama nabranim u sitne bore.

Morski konjici su ribice čudna oblika. Imaju glavu nalik na konjsku, a rep savijen poput puža. Oni se često natežu repovima. Za njih piše u knjizi poznatog prirodoslovca Brehma: »da su dosadna i glupa stvorenja, ali da svojim osebujnim oblikom i neobičnim držanjem i laganim svečanim kretanjem, kao i mijenjanjem boje privlače pozornost gledalaca.«

Morsko šilo je dugačka a šiljasta riba koja spada u rod morskih konjica.

Morske zlatnice su (prijevod lat. imena Chrysaora mediterranea) lijepe meduse koje plove u jatima na površini mora. One potječu od polipa koji žive prirasli uz morsko dno.

Crteže za ovu knjigu izradila je moja sestra Ivka Vidić Ljubić.

U Splitu, o Uskrsu 1935.

Arno Vičić

